

Vlaanderen
is media

Jaarverslag

20 22

Vlaamse Regulator voor de Media

Inhoud

Voorwoord	1
Het jaarverslag in een notendop	2
1. Organisatie	3
1.1. Missie	3
1.2. Structuren en taken	3
1.2.1. Raad van bestuur	3
1.2.2. Algemene kamer	4
1.2.3. Kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen	5
1.2.4. Beoordelingscommissie (i.k.v. stimuleringsregeling voor de audiovisuele sector)	6
1.2.5. Administratie	6
2. Werking van de VRM	8
2.1. Vergaderingen	8
2.2. Het reglementair kader	8
2.3. Het financieel kader	18
2.4. De VRM als aanspreekpunt en kenniscentrum	19
3. Beslissingen van de algemene kamer	21
3.1. Algemene bespreking van de beslissingen	21
3.2. Overzicht van de beslissingen	29
4. Beslissingen van de kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen	30
4.1. Beslissing 2022-019: Klacht tegen NV SBS Belgium (Play4 - Extreme Makeover Vlaanderen) kennelijk onontvankelijk	30
4.2. Beslissing 2022-020: Bescherming minderjarigen - waarschuwing VRT n.a.v. uitzendingen 'Twee Zomers"	30
4.3. Beslissing 2022-031: Klacht (R.M.) tegen promoclip De Allerslimste Mens ter Wereld: afstand van geding	32
4.4. Beslissing 2022-032: Klacht (D.V.) tegen promoclip De Allerslimste Mens ter Wereld: afstand van	32

geding	
4.5. Opgelegde sancties kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen	33
5. Economische analyse van de sector	34
5.1. Mediaconcentratie	34
5.2. Marktanalyse	35
5.3. Samenwerking met andere NRI'S	38
5.4. Netneutraliteit	39
6. Toezicht beheersovereenkomst VRT	40
7. Contacten met andere instanties	41
8. Content Creator Protocol (CCP)	43
9. Lokale DAB+-proefprojecten	44
10. Nieuwe uitdagingen, bedenkingen en aanbevelingen	46
10.1. Digitale Diensten Coördinatoren	46
10.2. Stimuleringsverplichting	46
10.3. Samenwerking tussen regulatoren	47
11. Overzicht monitoring 2022	49

Voorwoord

Het afgelopen jaar staat in ons geheugen gegrift als het jaar waarin Rusland buurland Oekraïne binnenviel. Deze oorlog had direct en indirect invloed op het werkdomein van de VRM. Indirect omdat iedereen opnieuw wordt herinnerd aan het belang van media voor de democratie en het belang van een onafhankelijke, autonome mediaregulator die de media en de vrijheid van de media mee bewaakt.

De directe impact blijkt uit de vraag van zowel de Vlaamse mediaminister als de Europese Commissie om de Russische Staatszenders van de desbetreffende distributieplatformen te halen. Vanuit het CRC-samenwerkingsverbond, de samenwerking tussen de Belgische telecommunicatie- en mediaregulators, werden de getroffen zenders binnen de 24 uur van de distributieplatformen gehaald.

Het voorbije jaar was de VRM gastheer van de 55ste EPRA Meeting, die voor de gelegenheid doorging in Antwerpen. EPRA is de koepelorganisatie waartoe de meeste Europese omroepregulators behoren. Dit meerdaags congres werd zo goed als volledig door de VRM georganiseerd en werd door de collega-regulators, het EPRA-bestuur en deelnemers als echt succesvol omschreven.

Eind 2021 werd door de VRM het Content Creator Protocol gelanceerd. Het Content Creator Protocol moet content creators, vloggers en influencers helpen om te voldoen aan de nieuwe regelgeving die ook op hen van toepassing is. In 2022 werd dit CCP verder bekendgemaakt binnen deze nieuwe sector. Dit gebeurde aan de hand van een webinar, informatievergaderingen en tal van persoonlijke contactnames. Eind 2022 werden de eerste formele beslissingen gepubliceerd; drie influencers werden gewaarschuwd voor het niet duidelijk herkenbaar maken van commerciële communicatie in hun video's. Hiermee is voor de sector nu duidelijk geworden dat ook wat betreft het toezicht op sociale media, de speeltijd voorbij is en nu ook bestraffend kan worden opgetreden.

We staan bij het afsluiten van het jaaroverzicht van de VRM ook stil bij het droevige nieuws dat we vorig jaar te verwerken kregen. Karen Van Alsenoy overleed op amper 37-jarige leeftijd. Ze was moeder van drie jonge kinderen en voor ons vooral een zeer gedreven lid van onze raad van bestuur. Haar overlijden heeft ons dan ook zeer sterk aangegrepen.

In het voorliggende jaarverslag stellen we graag ons agentschap voor en bespreken we de belangrijkste verwezenlijkingen van de VRM in het afgelopen jaar. In het onderdeel 'nieuwe uitdagingen, bedenkingen en aanbevelingen' kijken we ook reeds vooruit en plaatsen we enkele aanbevelingen van de VRM in de kijker.

Matthias Storme (voorzitter raad van bestuur)
Joris Sels (gedelegeerd bestuurder)

Het jaarverslag in een notendop

De **algemene kamer** van de VRM nam in 2022 37 beslissingen. Voor het vijfde jaar op rij vormen de beslissingen in radio-gerelateerde zaken de meerderheid van de beslissingen van de algemene kamer, en dus niet de beslissingen over commerciële communicatie. Daarbij wordt wel opgemerkt dat het aantal radio-gerelateerde beslissingen in 2022 is gedaald terwijl het aantal beslissingen over commerciële communicatie daarentegen status quo is gebleven.

De **kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen** nam in 2022 4 beslissingen. Het betreft een klacht tegen NV SBS Belgium (Play4 - uitzending Extreme Makeover Vlaanderen), een eigen onderzoek naar aanleiding van de uitzendingen van de Vlaamse fictiereeks 'Twee Zomers' (VRT - waarschuwing) en twee klachten n.a.v. de uitzending van een promotieclip voor 'De Allerslimste Mens ter Wereld'.

Het overgrote deel van de in 2022 genomen beslissingen zijn het gevolg van een ambtshalve onderzoek. Het voorbije jaar voerde de VRM **338 monitoringsopdrachten** uit bij de openbare, regionale en particuliere televisie-omroeporganisaties. Er waren **342 opnamemomenten** bij de openbare en particuliere radio-omroeporganisaties.

In het kader van de monitoring van de video's geplaatst door Vlaamse influencers op socialemediaplatformen, volgde de VRM eind 2022 **1.532 profielen op Instagram, 1.229 profielen op Tiktok, 553 kanalen op Youtube en 556 streamers op Twitch.**

Aan het einde van dit jaarverslag situeert de VRM nog enkele bedenkingen en aanbevelingen. Deze hebben onder andere te maken met de Digitale Diensten Coördinatoren, de stimuleringsverplichting en de samenwerking tussen regulatoren.

1. Organisatie

1.1. Missie

De VRM is de **onafhankelijke toezichthouder voor de Vlaamse audiovisuele media. In het belang van Vlaamse kijkers en luisteraars** ziet hij er op toe dat de mediaregelgeving zoals beschreven in het Mediadecreet, in Vlaanderen nageleefd wordt. De VRM komt tussen bij eventuele geschillen en behandelt klachten over en meldingen van mogelijke inbreuken op de regelgeving.

Voorts waakt hij specifiek over de bescherming van minderjarigen en over onpartijdigheid op de Vlaamse radio en tv. Tot slot beheert de VRM de toekenning van mediavergunningen aan Vlaamse audiovisuele media. De VRM werd in 2006, in navolging van een richtlijn van de Europese Unie, opgericht door de Vlaamse overheid.

De VRM nam de taken over van het voormalige Vlaams Commissariaat voor de Media (VCM), de Vlaamse Kijk- en Luisterraad en de Vlaamse Geschillenraad voor Radio en Televisie. Met de oprichting van de VRM werd ervoor gezorgd dat het toezicht op de Vlaamse audiovisuele media door slechts één autonome instantie gebeurt.

De *missie* van de organisatie is omschreven in artikel 218, § 1, van het Mediadecreet: *'De Vlaamse Regulator voor de Media heeft als missie de handhaving van de mediaregelgeving binnen de Vlaamse Gemeenschap, het beslechten van geschillen over de mediaregelgeving en het uitreiken van media-erkenningen en -vergunningen, overeenkomstig de regelgeving.'*

Op basis van deze missie werd een visie voor de VRM ontwikkeld. De VRM wil het keurmerk zijn op het gebied van media en dé referentie binnen de Vlaamse audiovisuele sector.

1.2. Structuren en taken

De Vlaamse Regulator voor de Media behoort tot het beleidsdomein Cultuur, Jeugd Sport en Media (CJSM) van de Vlaamse overheid. De VRM is een publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid (EVA).

Het hoogste orgaan binnen de organisatie is de **raad van bestuur**. Deze is bevoegd om alle handelingen te stellen die noodzakelijk zijn voor de verwezenlijking van het doel van het agentschap. De gedelegeerd bestuurder neemt het dagelijks bestuur van de VRM waar.

Binnen de organisatie van de VRM zetelen twee kamers, de **algemene kamer** en de **kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen**.

De **administratie** staat in voor de ondersteuning van het agentschap.

1.2.1. Raad van bestuur

De raad van bestuur heeft volgende **opdrachten en bevoegdheden**:

- Sluiten van het ondernemingsplan van de VRM met de minister;
- Goedkeuren van de rapportering over de uitvoering van het ondernemingsplan;
- Opmaken van de begroting;
- Herverdelen begrotingskredieten;
- Opmaken algemene rekening;
- Rapporteren over de uitvoering van de begroting;
- Opmaken jaarverslag VRM.

De raad van bestuur wordt samengesteld door de Vlaamse Regering. De gedelegeerd bestuurder is belast met het dagelijks bestuur en heeft de leiding over het personeel. Met het besluit van de Vlaamse Regering van 7 februari 2020 werden Matthias Storme en Karen Van Alsenoy aangesteld als leden van de raad van bestuur van de VRM. Matthias Storme werd aangesteld als voorzitter. Katrien Lefever werd aangesteld als regeringscommissaris.

Op 23 december 2022 heeft de Vlaamse Regering Amber Vermeiren aangesteld als lid van de raad van bestuur van de VRM. Ze vervangt Karen Van Alsenoy, die het afgelopen jaar overleed.

De **samenstelling** van de raad van bestuur ziet er als volgt uit:

- Matthias Storme (voorzitter)
- Amber Vermeiren
- Joris Sels (gedelegeerd bestuurder)

1.2.2. Algemene kamer

De algemene kamer heeft o.a. volgende **taken**:

- Toezicht op de naleving van het Mediadecreet, opleggen van sancties bij inbreuken op het Mediadecreet;
- Uitreikingen, wijzigen, schorsen en intrekken van zendvergunningen;
- Toekennen, schorsen, intrekken van vergunningen voor het aanbieden van een etheromroepnetwerk;
- Geven en intrekken van toestemming aan dienstenverdelers om omroepprogramma's door te geven;
- Ontvangen van verschillende soorten kennisgevingen gericht aan de VRM;
- Bepalen van relevante markten en de geografische omvang ervan voor producten en diensten in de sector van de elektronische communicatienetwerken. Analyseren van die markten om te bepalen of ze daadwerkelijk concurrerend zijn;
- Identificeren van ondernemingen met een aanmerkelijke marktmacht en indien nodig opleggen van één of meer verplichtingen;
- De concentraties in de Vlaamse mediasector in kaart brengen (inclusief de toestand van de markt voor elektronische communicatie);
- Toezicht op de naleving door de openbare omroeporganisatie (VRT) van de beheersovereenkomst met de Vlaamse Gemeenschap. Hierover jaarlijks rapporteren aan de Vlaamse Regering;
- Verlenen van advies aan de Vlaamse Regering indien de VRT nieuwe diensten of activiteiten wil uitoefenen die niet gedekt zijn door de beheersovereenkomst;
- Uitvoeren van bijzondere opdrachten die de Vlaamse Regering aan de algemene kamer kan toevertrouwen, voor zover die te maken hebben met de reeds opgesomde taken;
- Nemen van maatregelen krachtens artikel 192/12, 200 §1/1, artikel 200/1 en 200/2;

- Het toezicht houden op de correctheid van de bereikcijfers die door de dienstenverdelers ter beschikking worden gesteld, het berekenen van het gemiddeld procentueel dagbereik van de regionale televisieomroeporganisaties, en het berekenen van de afzonderlijke bereikvergoedingen die de dienstenverdelers verschuldigd zijn aan de regionale omroeporganisaties;
- De Vlaamse Regulator voor de Media onderhoudt een onlinecontactpunt om informatie te verstrekken en klachten te ontvangen met betrekking tot toegang tot televisiediensten voor personen met een handicap. Het contactpunt is gemakkelijk toegankelijk voor personen met een handicap.

De algemene kamer wordt samengesteld door de Vlaamse Regering.

Met het besluit van de Vlaamse Regering van 7 september 2018 werden de leden van de algemene kamer opnieuw aangesteld. Carlo Adams werd als voorzitter aangesteld, Peter Sourbron als ondervoorzitter. Volgend op dit besluit bestaat de algemene kamer uit:

- Carlo Adams, voorzitter
- Peter Sourbron, ondervoorzitter
- Peggy Valcke
- Ronny Lannoo
- Katrien Van der Perre

1.2.3. Kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen

De kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen **doet uitspraak over:**

- programma's die de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen ernstig zouden kunnen aantasten;
- programma's die aansporen tot haat en geweld;
- programma's waarin discriminatie voorkomt tussen verschillende ideologische of filosofische strekkingen;
- commerciële communicatie met pornografische inhoud of nodeloos geweld.

De kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen wordt samengesteld door de Vlaamse Regering en telt negen leden waarvan vier leden beroepsjournalist zijn. De kamer wordt voor de behandeling van klachten over artikel 42, 44, 45, 72, 5° en artikel 180, §6 van het Mediadecreet uitgebreid met twee deskundigen met minstens vijf jaar beroepservaring in de domeinen kinderpsychologie, kinderpsychiatrie of pedagogie en twee deskundigen vanuit hun betrokkenheid bij de belangen van gezinnen of kinderen.

Op 18 juni 2021 heeft de Vlaamse Regering de bestaande leden van de kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen herbenoemd. In de huidige **samenstelling** bestaat de kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen uit:

- Leden
 - Jan Kamoen, voorzitter
 - Leen d'Haenens, ondervoorzitter
 - Hubert Van Humbeeck
 - Tom Van Poppel

- Désirée De Poot
- Eva Lievens
- Luc Hellin
- Rik Otten
- Bart Sturtewagen
- Toegevoegde leden
 - Nadine Balduck
 - Frieda Fiers
 - Hendrik Jozef Bloemen
 - Beatrijs Nielandt

1.2.4. Beoordelingscommissie (i.k.v. stimuleringsregeling voor de audiovisuele sector)

Het besluit van de Vlaamse Regering van 21 maart 2014 legt de modaliteiten vast van de stimuleringsregeling voor de Vlaamse audiovisuele sector.

Artikel 9 van dit besluit stelt dat de Vlaamse Regulator voor de Media binnen vijftien kalenderdagen na ontvangst van de aanvragen als coproductie, de ontvankelijke coproductieprojecten voor advies voorlegt aan een beoordelingscommissie die de VRM heeft benoemd. Deze beoordelingscommissie bestaat uit zes leden die het Vlaams Audiovisueel Fonds (VAF) op een dubbele lijst voordraagt.

De beoordelingscommissie geeft de VRM uiterlijk op 15 maart van elk kalenderjaar een niet-bindend advies met het oog op erkenning van coproductieprojecten.

Bij beslissing 2020-026 besliste de algemene kamer van de VRM om Miel Van Hoogenbemt te benoemen als lid van de beoordelingscommissie, dit ter vervanging van Lut Vandekeybus.

De leden van de beoordelingscommissie zijn:

- Raf Butstraen
- Jan Temmerman
- Jeanine Hage
- Ilse Somers
- Stefan Rycken
- Miel Van Hoogenbemt

1.2.5. Administratie

De administratie van de VRM bestaat uit 21 personeelsleden, met aan het hoofd de gedelegeerd bestuurder. De administratie kent volgende structuur:

De **griffie** staat in voor de managementondersteuning naar de raad van bestuur en de beide kamers toe. De griffie heeft eveneens een verbindingsfunctie tussen de verschillende onderdelen van het agentschap. De ingenieur (die onderdeel uitmaakt van de griffie) verricht technische onderzoeken en doet technische berekeningen in het geval van verplaatsingen van zendinstallaties.

De **juridisch-economische cel** stelt de ontwerpen van beslissingen op en biedt juridische

ondersteuning bij de afhandeling van dossiers. De personeelsleden van de juridisch-economische cel zijn ook actief op vlak van de bepaling en analyse van de relevante markten in de elektronische communicatienetwerksector, identificeren in deze sector bedrijven met aanmerkelijke marktmacht en brengen de concentraties in de Vlaamse mediasector in kaart.

De **onderzoekscel** onderzoekt de binnenkomende dossiers en legt op eigen initiatief onderzoeksrapporten voor.

De **stafdienst** voert een aantal managementondersteunende taken uit op het gebied van communicatie, boekhouding, logistiek, personeelsbeheer en informatica. De stafdienst is eveneens actief op het vlak van de opmaak en de opvolging van het ondernemingsplan. Ook het toezicht op de naleving van de beheersovereenkomst van de openbare omroep met de Vlaamse Gemeenschap behoort tot de werkzaamheden van de stafdienst.

2. Werking van de VRM

2.1. Vergaderingen

De Raad van Bestuur kwam samen op 17 maart, 16 juni, 15 september en 8 december 2022.

De algemene kamer kwam samen op 24 januari, 14 februari, 14 maart, 28 maart, 25 april, 9 mei, 23 mei, 13 juni, 27 juni, 12 september, 26 september, 10 oktober, 24 oktober, 14 november en 12 december 2022.

De kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen kwam samen op 1 maart en 30 maart 2022.

Dossiers die worden ingediend in het kader van de stimuleringsregeling en investeringsverplichting, moeten geëvalueerd worden door de beoordelingscommissie. Zij geven een niet-bindend advies mee, waarna de Algemene Kamer van de VRM de bijdrage aan de productie van Vlaamse audiovisuele werken voor 2022 aanvaardt of niet.

De beoordelingscommissie kwam in 2022 samen om alle dossiers in het kader van de stimuleringsregeling en investeringsverplichting te behandelen. Deze vergadering vond plaats op 8 maart 2022.

Alle ingediende coproductieprojecten kregen een gunstig advies toegekend en werden nadien aanvaard door de Algemene Kamer van de VRM.

2.2. Het reglementair kader

2.2.1. Europese regelgeving

Het **Mediadecreet** werd **gewijzigd** bij **decreet van 3 juni 2022**.^[1] Deze wijziging kaderde in de omzetting van de **Europese Toegankelijkheidsrichtlijn** in Vlaanderen.^[2]

De nieuwe **toegankelijkheidsbepalingen** hebben betrekking op **diensten en eindapparatuur die toegang verschaffen tot audiovisuele mediadiensten** (bv. websites, settopboxen, elektronische programmagidsen, geconnecteerde televisiediensten en mobiele applicaties).

Deze omzetting betekent dat vanaf 28 juni 2025 nieuwe verplichtingen en toegankelijkheidsvoorschriften gelden voor (de aanbieders van) de betreffende diensten en eindapparatuur in Vlaanderen en de VRM in dit verband bijkomende taken krijgt.

Het wijzigingsdecreet van 3 juni 2022 bevat naast toegankelijkheidsbepalingen onder meer ook nog bepalingen met betrekking tot **gratis productplaatsing** (zo wordt verduidelijkt dat 'goederen en diensten gratis ter beschikking stellen' alleen als productplaatsing wordt gekwalificeerd als het gaat om 'goederen of diensten van grote waarde') en **radio-omroeporganisaties**.

De **toegankelijkheid van de audiovisuele mediadiensten zelf** voor personen met een handicap (bv. door gebarentaal of ondertiteling) was reeds geregeld in het Mediadecreet (na omzetting van de Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten en de vervanging van artikel 151 bij decreet van 19 maart 2021). **Het uitvoeringsbesluit** van de Vlaamse Regering van 14 december 2012 dat een **tijdspad en quota bevat voor het toegankelijk maken van televisieomroepprogramma's en dat het**

verstrekken van subsidies regelt, zal echter vervangen worden door een **nieuw uitvoeringsbesluit**. De Vlaamse Regering gaf haar eerste principiële goedkeuring daarvoor op 14 oktober 2022. De Sectorraad Media van de SARC verleende advies op 10 november 2022[3] en de Vlaamse Adviesraad Handicap verleende advies op 18 november 2022[4].

De Raad van State formuleerde een advies op 16 januari 2023 [5]. Het besluit werd vervolgens definitief goedgekeurd op 27 januari 2023 [6].

Daarnaast zijn op Europees vlak in 2022 ook **twee belangrijke verordeningen** met betrekking tot de **digitale sector en digitale diensten** in werking getreden, die ook een grote impact zullen hebben op online platforms of videoplatformdiensten waarover mediadiensten worden aangeboden.

Het gaat in de eerste plaats om de **Verordening Digitale Diensten (DSA)**[7] die hoofdzakelijk betrekking heeft op (omgaan met) 'illegale inhoud' en vele zorgvuldigheidsverplichtingen voor aanbieders van tussenhandeldiensten bevat. De DSA verduidelijkt wanneer (zowel grote als kleinere) aanbieders van tussenhandeldiensten vrijgesteld zijn van **aansprakelijkheid voor illegale inhoud**, wanneer zij die moeten verwijderen en legt transparantie- en andere zorgvuldigheidsverplichtingen op die gradueel verstrengen naarmate de aanbieders groter zijn en meer betrokken zijn bij de inhoud op hun platform.

Naast de **basisregels voor alle tussenhandeldiensten** (bv. een contactpunt en desgevallend wettelijke vertegenwoordiger in de EU aanduiden), nemen de verplichtingen toe voor **'hostingdiensten'** (bv. het opzetten van kennisgevings- en actiemechanismen ('notice & take down') voor gebruikers over illegale inhoud) en nog meer voor **online platforms**, (bv. 'trusted/betrouwbare flaggers' of bevoorrechte klagers toelaten, interne klachtenafhandelingssystemen ontwikkelen en transparantie schenken over reclame).

Ten slotte gelden nog bijkomende regels voor **zeer grote online platforms** ('very large online platforms' (VLOP's)), en voor **zeer grote online zoekmachines** ('very large online search engines' (VLOSE's)), die "een gemiddeld aantal maandelijks actieve afnemers van de dienst in de Unie bereiken dat gelijk is aan of groter is dan 45 miljoen". Het gaat met name om het beoordelen van vier categorieën van **'systeemrisico's'** zoals de verspreiding van illegale inhoud, en maatregelen om die aan te pakken, externe audits/controles laten uitvoeren, transparantie geven over 'aanbevelingssystemen' die zij gebruiken om informatie te selecteren die verschijnt bij hun eindgebruikers, ...).

Voor de zeer grote online platforms en de zeer grote online zoekmachines is de Europese Commissie (in hoofdzaak) de toezichthouder. Voor het toezicht op alle andere verplichtingen **moeten de lidstaten een Digitale Diensten Coördinator (DDC) aanduiden** (die binnen de lidstaat moet samenwerken met andere bevoegde autoriteiten of toezichthouders).

De **Verordening Digitale Markten (DMA)**[8] is erop gericht om het algemene mededingingsrecht aan te vullen (dat in hoofdzaak 'ex post' optreedt) door 'ex ante' verschillende verplichtingen op te leggen aan zogenaamde **'poortwachters' die 'kernplatformdiensten' aanbieden**. Dat zijn bedrijven die een bijzonder vooraanstaande rol spelen op de interne markt vanwege hun omvang en hun belang als toegangspoort voor zakelijke gebruikers om hun klanten te bereiken. De DMA heeft tot doel te voorkomen dat dergelijke poortwachters oneerlijke voorwaarden opleggen aan bedrijven en eindgebruikers. De Europese Commissie is de toezichthouder, maar kan hulp inroepen van nationale bevoegde autoriteiten (met name mededingingsautoriteiten).

De DMA en DSA zijn na hun publicatie respectievelijk op 1 november en op 16 november 2022 in werking getreden, maar zijn nog niet (volledig) van toepassing. Zij worden in verschillende fasen van toepassing in de loop van 2023 en 2024. Wat de DSA betreft is met name **17 februari 2024** een belangrijke datum, onder meer omdat de lidstaten uiterlijk tegen dan ook een DDC zullen moeten hebben aangeduid.

De DSA en de DMA zijn Europese verordeningen en (worden) dus **rechtstreeks van toepassing** in de lidstaten, in principe zonder dat een omzetting in nationale regelgeving moet gebeuren (en het zelfs verboden is om de inhoudelijke bepalingen te reproduceren in nationaal recht). Niettemin moeten de lidstaten wel de nodige (uitvoerings)maatregelen nemen om de toepassing mogelijk te maken (bv. wat het toezicht en de handhaving betreft).

Het gegeven dat de DMA en de DSA op een horizontale wijze de hele digitale sector bestrijken en met name de DSA ook inhoudelijk een heel ruime waaier aan bepalingen bevat, leidt ertoe dat de vaststelling van de **bevoegde normerende overheden**, zeker in België, een complexe en moeilijke oefening is. Bovendien zullen ook alle betrokken **toezichthoudende instanties** of **bevoegde autoriteiten binnen België** moeten **samenwerken** (opnieuw voornamelijk wat de DSA betreft, met name gelet op de verplichting in de DSA tot samenwerking en aanduiding van een Belgische DDC die dit coördineert).

De DSA en de DMA raken als horizontale instrumenten onmiskenbaar ook aan de toegewezen **Vlaamse bevoegdheid voor audiovisuele en auditieve mediadiensten**, met name doordat zij expliciet ook van toepassing (zullen) zijn op **videoplatformdiensten**. Daaruit volgt dat de DSA (en in mindere mate de DMA) zeker ook een impact zullen hebben op de Vlaamse mediaregelgeving en zij ook de VRM, als sectorspecifieke mediaregulator, zullen aanbelangen.

De Europese Commissie heeft in 2022 ook nog nieuwe regelgeving (twee instrumenten) voorgesteld om de **pluriformiteit en de onafhankelijkheid van de media in de EU te beschermen**. Dit was eerder al aangekondigd door voorzitter Von der Leyen in haar 'State of the Union 2021'-toespraak en kadert in het zogenaamde Actieplan voor de Europese Democratie van de Commissie dat steunt op drie pijlers: 'vrije en eerlijke verkiezingen bevorderen', 'vrijheid en pluriformiteit van de media' en 'bestrijding van desinformatie'.[\[9\]](#)

Het gaat in de eerste plaats om een **voorstel voor een 'Verordening Mediavrijheid'** (of de **'European Media Freedom Act'** - EMFA).[\[10\]](#) Samen met de aanname van dit EMFA-voorstel, het belangrijkste instrument, heeft de Europese Commissie ook een aanvullende **Aanbeveling** [\[11\]](#) voorgesteld, die niet bindend is, maar wel reeds is aangenomen en geen verdere goedkeuring meer vereist.

Het EMFA-voorstel bevat een hele reeks bepalingen die de **pluriformiteit en de onafhankelijkheid van de media** in de EU moeten beschermen en zo ook **de werking van de Europese interne markt voor mediadiensten**. Het EMFA-voorstel behandelt in dat opzicht zeer uiteenlopende onderwerpen, zoals: de bescherming van journalisten en hun bronnengeheim, onpartijdige nieuwsberichtgeving, financiering van publieke omroepen, de bescherming van de redactionele onafhankelijkheid, transparantie van media-eigendom, de beoordeling van mediafusies, door derde landen gecontroleerde media, overheidsreclame, publieksmeting en de bescherming van de media tegen zeer grote onlineplatforms (of VLOP's).

Bovendien wil de EMFA ook een **Europese Raad voor Mediadiensten** ('European Board for Media Services') oprichten, die een belangrijke rol zal spelen bij de toepassing van de EMFA (en de Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten - AVMD) en in de plaats zal komen van de bestaande samenwerking tussen de Europese mediaregulatoren in **ERGA** (dat bijgevolg zal **worden opgeheven**).

Het Europees Parlement en de Raad van de EU zullen in de loop van 2023 een standpunt of onderhandelingsmandaat innemen over het EMFA-voorstel en vervolgens onderhandelingen voeren volgens de gewone wetgevingsprocedure (met mogelijk finale onderhandelingen en goedkeuring onder het Belgisch voorzitterschap van de Raad begin 2024).

Een ander belangrijk initiatief in het kader van het Actieplan voor de Europese Democratie van de Europese Commissie is het **voorstel voor een verordening betreffende transparantie en gerichte politieke reclame**.[\[12\]](#)

Dit voorstel wil zorgen dat politieke reclame in de EU transparanter wordt, dat er minder gerichte reclame is voor politieke doeleinden en dat zowel het verstrekken van als het toezicht op grensoverschrijdende politieke reclamediensdiensten eenvoudiger wordt. Dit moet de strijd helpen tegen desinformatie, manipulatie van de informatievoorziening en inmenging in verkiezingen en een open democratisch debat in de EU-lidstaten waarborgen.

De voorgestelde regels leggen verplichtingen vast voor betrokkenen in de reclamewaardeketen, zowel online als offline. Zo moet duidelijk zijn dat het om politieke reclame gaat, met informatie over de sponsors, financiering en eventuele links naar specifieke verkiezingen of referenda. Het gebruik van politieke targeting- en amplificatietechnieken wordt aan strikte voorwaarden gebonden en in sommige gevallen volledig verboden.

De Raad heeft op 13 december 2022 overeenstemming bereikt over zijn mandaat (algemene oriëntatie) voor onderhandelingen met het Europees Parlement over het voorstel.^[13] Naar verwachting zullen de onderhandelingen over de nieuwe verordening in 2023 starten, zodra het Europees Parlement over zijn mandaat heeft gestemd.

De Europese Unie heeft in 2022 ook uitzonderlijke acties ondernomen, onder meer wat media betreft, tegen Rusland naar aanleiding van de invasie in Oekraïne op 24 februari 2022. De sterke uitbreiding van reeds bestaande **'beperkende maatregelen naar aanleiding van de acties van Rusland die de situatie in Oekraïne destabiliseren'** hadden ook betrekking op de media en hielden een verbod in om bepaalde Russische of door Rusland gecontroleerde omroepprogramma's of content uit te zenden of dit uitzenden via gelijk wel middel mogelijk te maken.^[14]

Een vernietigingsberoep van Russia Today France tegen het besluit en de verordening in kwestie van 1 maart 2022 werd op 27 juli 2022 door het Gerecht van de EU afgewezen, nadat een verzoek tot schorsing als voorlopige maatregel eerder al werd afgewezen op 30 maart 2022.^[15]

Deze beperkende maatregelen hadden in eerste instantie voornamelijk betrekking op Russia Today en Sputnik, maar werden bij opeenvolgende uitbreidingen van het sanctiepakket ook van toepassing op andere omroepprogramma's. Zo voegde de Raad van de EU op 3 juni 2022 drie nieuwe mediakanalen (Rossiya RTR/RTR Planeta, Rossiya 24/Rusland 24 en TV Center International) toe aan de lijst van Russische media die in de EU verboden worden. Op 16 december 2022 werden daar ook nog NTV/NTV Mir, Rossiya 1, REN TV, Pervyi Kanal aan toegevoegd.

^[1] Decreet van 3 juni 2022 tot wijziging van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie, wat betreft de gedeeltelijke omzetting van richtlijn (EU) 2019/882 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 betreffende de toegankelijkheidsvoorschriften voor producten en diensten, en tot wijziging van het decreet van 12 februari 2021 houdende wijziging van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie met betrekking tot de landelijke en regionale radio-omroeporganisaties en de technische eindapparatuur voor FM-radio-ontvangst van radio-omroeporganisaties, *BS* 15 juli 2022.

^[2] Richtlijn (EU) 2019/882 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 betreffende de toegankelijkheidsvoorschriften voor producten en diensten, *Pb.L.* 150 7 juni 2019, p. 70.

^[3] Advies van de Sectorraad Media van 10 november 2022 bij het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering over de vastlegging van een tijdspad en quota voor het toegankelijk maken van omroepprogramma's en over het verstrekken van subsidies ter uitvoering van artikel 151 van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie,

https://www.vlaanderen.be/sarc/sites/sarc/files/2022-11/20221110_ontwerpadvies_ub_toegankelijkheid.pdf.

^[4] Advies van de Vlaamse Adviesraad Handicap (NOOZO) van 18 november 2022, 'Werken aan inclusieve media via toegankelijkheid - Aanbevelingen bij het ontwerp Besluit van de Vlaamse Regering over de vastlegging van een tijdspad en quota voor het toegankelijk maken van omroepprogramma's,

<https://www.noozo.be/media/imahq12t/2022-7-werken-aan-inclusieve-media-via-toegankelijkheid.pdf>

[5] Advies van de Raad van State, afdeling wetgeving van 16 januari 2023 over een ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering 'over de vastlegging van een tijdspad en quota voor het toegankelijk maken van omroepprogramma's en over het verstrekken van subsidies ter uitvoering van artikel 151 van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie', nr. 72.741/3, <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/63CEA990...>

[6] Besluit van de Vlaamse Regering van 27 januari 2023 over de vastlegging van een tijdspad en quota voor het toegankelijk maken van omroepprogramma's en over het verstrekken van subsidies ter uitvoering van artikel 151 van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie,

<https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/63CEA99017E4B551F4BD0E89>.

[7] Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (digitaaldienstenverordening), *Pb.L.* 277 27 oktober 2022, p. 1.

[8] Verordening (EU) 2022/1925 van het Europees Parlement en de Raad van 14 september 2022 over betwistbare en eerlijke markten in de digitale sector, en tot wijziging van Richtlijnen (EU) 2019/1937 en (EU) 2020/1828 (digitaalemarktenverordening), *Pb.L.* 265 12 oktober 2022, p. 1.

[9] Zie

https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/european-democracy-action-plan_nl voor meer informatie over het Actieplan voor de Europese Democratie en de genomen en geplande maatregelen.

[10] Voorstel van 16 september 2022 van de Commissie voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een gemeenschappelijk kader voor mediadiensten op de interne markt ("verordening mediavrijheid") en tot wijziging van Richtlijn 2010/13/EU, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022PC0457&from=EN>.

[11] Aanbeveling (EU) 2022/1634 van de Commissie van 16 september 2022 inzake interne waarborgen voor redactionele onafhankelijkheid en transparantie over eigendom in de mediasector, *Pb.L.* 245 22 september 2022, p. 56.

[12] Voorstel van 25 november 2021 van de Commissie voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende transparantie en gerichte politieke reclame, https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12826-Politieke-reclame-verhoging-van-de-transparantie_nl.

[13] Zie <https://www.consilium.europa.eu/media/60812/st16013-re01-en22.pdf>.

[14] Verordening (EU) 2022/350 van de Raad van 1 maart 2022 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 833/2014 betreffende beperkende maatregelen naar aanleiding van de acties van Rusland die de situatie in Oekraïne destabiliseren, *Pb.L.* 65 2 maart 2022, p. 1.

Besluit (GBVB° 2022/351 van de Raad van 1 maart 2022 tot wijziging van Besluit 2014/512/GBVB betreffende beperkende maatregelen naar aanleiding van acties van Rusland die de situatie in Oekraïne destabiliseren, *Pb.L.* 65 2 maart 2022, p. 5.

[15] Zie het persbericht

<https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2022-07/cp220132en.pdf>

2.2.2. Vlaamse regelgeving

Het Mediadecreet werd in 2022 niet enkel gewijzigd ter omzetting van de Europese Toegankelijkheidsrichtlijn, maar werd ook gewijzigd bij **decreet van 4 februari 2022** [16] met betrekking tot '**deugdelijk bestuur bij VRT**'.

Daarmee werd een meer doorgedreven toepassing van de principes van deugdelijk bestuur bij VRT

gerealiseerd, waarbij onder andere de voorrang van het vennootschapsbelang en de discretieplicht van de bestuurders decretaal werden verankerd. Ook de aanwijzing van onafhankelijke bestuursleden kadert in deze principes en moet leiden tot een professionalisering en versterking van de raad van bestuur. De grotere betrokkenheid van de raad van bestuur bij de benoeming en het ontslag van de gedelegeerd bestuurder moet op haar beurt leiden tot een positieve wisselwerking en een optimale interactie tussen de raad en de gedelegeerd bestuurder. Het legt ten slotte aan de raad van bestuur de verplichting op om bij beslissingen over het strategisch karakter van een aangelegenheid rekening te houden met het reglement dat hij zelf opmaakt.

In uitvoering hiervan heeft de **Vlaamse Regering op 17 juni 2022** beslist om vier nieuwe onafhankelijke leden van de raad van bestuur voor te dragen, naast de voordracht van acht politieke bestuurders. Ze keurt ook de wijziging van de statuten van VRT goed, om de statuten aan te passen aan de nieuwe bepalingen van het Mediadecreet en ze in overeenstemming te brengen met het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen en met de wet die een beroep op managementvennootschappen door overheidsbestuurders verbiedt.

De algemene vergadering van VRT van 21 juni 2022 heeft twaalf bestuurders benoemd. Hun mandaat ging in op 4 juli 2022 en loopt tot januari 2025.[\[17\]](#)

Het Mediadecreet werd verder ook gewijzigd bij **decreet van 18 november 2022** met het oog op **de herverdeling van de vrijgekomen FM-frequenties onder de huidige netwerkradio-omroeporganisaties**.[\[18\]](#) Bij **beslissing nr. 2021/016 van 22 maart 2021** had de VRM immers de erkenning voor het frequentiepakket netwerkradio-omroeporganisatie 2 – Nederlandstalig en Vlaams profiel, toegekend aan Vrije Brugse Radio Omroep bv, naderhand gewijzigd in BNL Radio bv, ingetrokken.[\[19\]](#) Naar aanleiding van deze VRM-beslissing was het frequentiepakket van netwerkradio-omroeporganisatie 2 dus vrijgekomen.

De Vlaamse Regering heeft ervoor gekozen om geen nieuwe erkenning toe te kennen voor de resterende duur van de initiële erkenningsperiode, maar om de vrijgekomen FM-frequenties te herverdelen onder de erkende netwerkradio-omroeporganisaties.

Het wijzigingsdecreet van 18 november 2022 maakt dit mogelijk (maar houdt nog geen concrete herverdeling van de frequenties van netwerkpakket 2 in), aangezien de Vlaamse Regering niet langer verplicht is om ten minste één netwerkradio-omroeporganisatie te erkennen waarvan het programma-aanbod is opgebouwd rond een Nederlandstalig en Vlaams profiel of muzikaanbod. Tevens wordt de vereiste dat een deel van het muzikaanbod moet bestaan uit Vlaamse muziekproducties, dat momenteel niet geldt voor de netwerkradio-omroeporganisaties met een generalistisch profiel of muzikaanbod, uitgebreid naar deze netwerkradio-omroeporganisaties (evenwel nog niet voor degene die nu reeds erkend zijn).[\[20\]](#)

De beoogde herverdeling doet geen afbreuk aan het bestaan van de categorie van netwerkradio-omroeporganisatie met een Nederlandstalig en Vlaams profiel of muzikaanbod, waardoor in principe erkenning in de toekomst mogelijk blijft.

Om een concrete herverdeling van de vrijgekomen FM-frequenties mogelijk te maken, moeten er nog verschillende wijzigingen gebeuren aan besluiten van de Vlaamse Regering.

Wat verder het wettelijke kader van de Vlaamse mediasector betreft, werd er bij **decreet van 11 februari 2022** voor gezorgd dat het **Vlaams Audiovisueel Fonds** (VAF) voortaan ook **audiocreaties** kan ondersteunen.[\[21\]](#) Het audiovisuele landschap is immers sterk gewijzigd sinds de oprichting van het VAF in 1999. De nadruk lag toen louter op de ondersteuning van audiovisuele creaties zoals documentaires, films en televisiereksen. Naast 'games', die intussen al kunnen

worden ondersteund via het VAF/Gamefonds, zijn intussen audiocreaties, zoals podcasts, radiodocumentaires en audioverhalen, sinds enkele jaren een belangrijke artistieke sector geworden.

In 2022 werd ook **het digitaal frequentieplan radio- en televisieomroepen** gewijzigd bij besluit van 15 juli 2022 van de Vlaamse Regering.[\[22\]](#)

Het besluit van de Vlaamse Regering van 12 oktober 2007 over de vaststelling van het digitaal frequentieplan voor aanbieders van radio- en televisieomroepnetwerken bevat de digitale frequentiekanalen die aan Vlaanderen werden toegekend. Als gevolg van Europese regelgeving, uitgewerkt in federale regelgeving, kan de Vlaamse Gemeenschap niet meer over de kanalen 49, 53 en 59 in de 700 MHz-band beschikken. Deze behoren immers tot de 700 MHz-band die in de loop van 2022 geveild zou worden door de federale overheid. De Vlaamse Regering besliste daarom, na een raadpleging georganiseerd door het Departement Cultuur, Jeugd en Media, en na advies van de SARC [\[23\]](#) en van de Raad van State [\[24\]](#), **definitief deze frequentiekanalen uit haar besluit van 12 oktober 2007 te schrappen.**

Bijgevolg heeft de **VRM, bij beslissing nr. 2022/027 van 12 september 2022**, de licentie voor het aanbieden van een televisieomroepnetwerk, toegekend aan nv Norkring België bij VRM-beslissing nr. 2009/051 van 22 juni 2009, ingetrokken voor wat betreft de frequentiekanalen 49, 53 en 59.[\[25\]](#)

In 2022 werd ook de **erkenningprocedure voor landelijke radio-omroeporganisaties afgesloten**, die op 16 augustus 2021 was opgestart met de publicatie in het Belgisch Staatsblad van een oproep tot kandidaatstelling. Van vier kandidaat-landelijke radio-omroeporganisaties werd hun dossier ontvankelijk bevonden: Spring - STUDIO 100 NV, Nostalgie - VLAANDEREN EEN NV, Qmusic - DPG Media NV en Joe - DPG Media NV. Na de beoordeling van deze ontvankelijke dossiers, werden bij **besluiten van 9 februari 2022 erkenningen voor landelijke radio-omroeporganisaties** door de Vlaamse minister van Media uitgereikt aan de drie laatstgenoemde kandidaten.

Verder werd ook een **erkenningronde** voor nog **tien frequentiepakketten voor lokale radio-omroeporganisaties** opgestart met de bekendmaking op 29 maart 2022 van de oproep tot kandidaatstelling in het Belgisch Staatsblad. De kandidaat-radio-omroeporganisaties konden tot en met 27 april 2022 een dossier indienen.

Op 15 juli 2022 wees de minister van Media de erkenning voor het frequentiepakket 11 (Antwerpen 98.0 FM) toe aan Minerva vzw. Na een onderzoek ten gronde van het dossier bleek dat de kandidatuur van Minerva vzw de hoogste score had gekregen.

Op 21 oktober 2022 wees de minister van Media vervolgens ook de erkenningen toe voor de overige negen frequentiepakketten. Daarvoor waren er in totaal negentien dossiers. Voor twee frequentiepakketten was er slechts één kandidaat, voor de andere frequentiepakketten waren er verschillende kandidaten. Daar werd een bijkomende toetsing gedaan aan de hand van aanvullende kwalificatiecriteria.

In 2022 werden ook verder **maatregelen genomen om de Vlaamse mediasector te ondersteunen en laten herstellen na de COVID-19 pandemie**. Eind 2020 al lanceerde de Vlaamse Regering meer algemeen **het relanceplan: 'Vlaamse Veerkracht'**, een investeringsplan

dat 4,3 miljard euro omvat en rust op 7 pijlers.[\[26\]](#)

Binnen dit plan 'Vlaamse Veerkracht' werd zo ook een relanceplan Media goedgekeurd, het **digitaal transformatieprogramma voor de Vlaamse mediasector**, waarvoor 35 miljoen euro werd uitgetrokken. Het plan omvat zes projectlijnen en focust onder meer op een beter gebruik van data, het delen van sterke media-infrastructuur, het connecteren met de mediagebruiker, projecten rond desinformatie en de transformatie van de regionale omroepen. Het grootste deel van het budget (21,5 miljoen) werd gereserveerd voor projecten die de sector zelf kan aanbrengen.[\[27\]](#)

De verschillende relanceprojecten voor de mediasector worden door het Departement Cultuur, Jeugd en Media uitgewerkt en ondersteund.[\[28\]](#)

- Op 21 maart 2022 werd de **projectoproep Desinformatie** gelanceerd.[\[29\]](#) Vijf samenwerkingsverbanden uit de brede mediasector kregen uiteindelijk subsidies om een project rond desinformatie uit te werken.[\[30\]](#)
- Op 4 mei 2022 werd in het kader van een **cross mediaal multiplatform meetsysteem** een consortium XMC (voor CrossMediaal Consortium) voorgesteld, bestaand uit tien partijen met zowel de grote als kleinere Vlaamse media. De Vlaamse Regering draagt 4 miljoen euro bij aan het project uit de relancemiddelen Vlaamse Veerkracht en de mediagroepen zelf investeren 1,7 miljoen euro. Het project werd aangemeld bij de Europese Commissie met de bedoeling om in 2023 van start te kunnen gaan.[\[31\]](#)
- Op 7 juni 2022 werd dan ook de **projectoproep Digitale Transformatie** uit het digitaal transformatieprogramma voor de Vlaamse mediasector gelanceerd. De Vlaamse Regering keurde het bijhorende reglement op 3 juni 2022 goed.[\[32\]](#) Uiteindelijk werd op basis daarvan 11,8 miljoen euro subsidies toegekend aan achttien samenwerkingsverbanden die ontwikkelingsprojecten voor innovatie en digitalisering van de Vlaamse mediasector opzetten.[\[33\]](#)
- De Vlaamse Regering kende op 2 december 2022 ook 996.000 euro toe aan het consortium VRT, MediaNet Vlaanderen en Thomas More voor het **actieplan Seeds and Growth for Media**. Hierin bundelen ze hun krachten om enerzijds via ecoysteemversterkende activiteiten en anderzijds via een incubatorprogramma een duidelijk groeipad voor jonge en doorstartende mediabedrijven en start-ups/scale-ups te organiseren. Het project is een onderdeel van het relanceplan 'Vlaamse Veerkracht' en duurt 3,5 jaar.[\[34\]](#)
- Ook herverdeelde de Vlaamse Regering op 2 december 2022 2 miljoen euro vanuit de relanceprovisie naar de begroting van VRT voor het realiseren van opleidingen in het kader van het **project 'VRTRN 2030: Een slagkrachtige, wendbare en efficiënte VRT in het nieuwe medialandschap'**.

De Vlaamse Regering heeft op 18 februari 2022 ook een **nieuwe subsidieovereenkomst 2022-2025** goedgekeurd tussen de Vlaamse Gemeenschap en imec vzw rond Mediawijs, het **Vlaams Kenniscentrum Mediawijsheid**. De subsidieovereenkomst verlengt de werking van Mediawijs voor vier jaar, met als doel alle Vlaamse burgers over de nodige kennis, vaardigheden en attitudes te doen beschikken om zich digitaal en mediawijs te bewegen in de sterk gemediatiseerde en gedigitaliseerde samenleving, met bijzondere aandacht voor kwetsbare doelgroepen.

Op 18 februari 2022 keurde de Vlaamse Regering ook een **samenwerkingsovereenkomst 2022-2025** goed tussen de Vlaamse Gemeenschap en Journalismfund.eu over het **Fonds Pascal Decroos**. Via deze samenwerkingsovereenkomst wordt de werking van het Fonds Pascal Decroos voor Bijzondere Journalistiek vastgelegd voor de volgende vier jaar. Daarnaast gaat er ook bijzondere aandacht naar de stimulering van Vlaams-Nederlandse onderzoeksjournalistiek.

Er werd ook een **nieuw Kenniscentrum Mediaonderzoek** opgericht. Opdat het op 1 januari 2023 van start zou kunnen gaan, keurde de Vlaamse Regering op 9 december 2022 de beheersovereenkomst (2023-2026) en de nodige financiering goed. Eén van de belangrijkste taken zal onderzoek en dataverzameling zijn in functie van het mediabeleid. Op basis van een evaluatie van het **Kenniscentrum Cultuur- en mediaparticipatie**, werd beslist om specifiek voor het beleidsveld media een nieuw initiatief in de steigers te zetten. Daarbij werd ook rekening gehouden met het advies dat de SARC op eigen initiatief had uitgebracht.^[35] De oproep, met procedure en inhoudelijke opdrachtingschrijving werd eerder goedgekeurd door de Vlaamse regering op 24 juni 2022.^[36]

Op 23 december 2022 gaf de Vlaamse Regering ook nog haar eerste principiële goedkeuring aan een ontwerp van besluit dat een **procedure voor publieke raadpleging uit het Mediadecreet uitwerkt** en vastlegt in een formele rechtsregel.^[37] Het besluit bepaalt dat het Departement Cultuur, Jeugd en Media de raadplegingsprocedures organiseert en dat die raadpleging wordt bekendgemaakt via het Belgisch Staatsblad en via een nieuwsbericht op de website van het Departement Cultuur, Jeugd en Media. De duur van de raadpleging bedraagt minimaal vier weken, waarbij de datum van de start van de raadpleging en de einddatum van de raadpleging en andere relevante informatie worden vermeld.

Artikel 133 uit het Mediadecreet bepaalt dat wijzigingen aan het FM-frequentieplan, aan de erkenningen en aan de voorwaarden en procedures met betrekking tot het verwerven of verlengen van frequentiegebruiksrechten, moeten voorafgegaan worden door een raadplegingsprocedure die wordt georganiseerd op de wijze en door de bevoegde dienst die de Vlaamse Regering aanwijst. Artikel 201 van het Mediadecreet bepaalt dat wijzigingen in de duur van de licenties voor het aanbieden van etheromroepnetwerken, in de voorwaarden waaronder die kunnen worden verkregen, in de modaliteiten en de procedure voor het aanvragen, het wijzigen, het schorsen of het intrekken ervan, en in het digitale frequentieplan, moeten worden voorafgegaan worden door een raadplegingsprocedure die wordt georganiseerd op de wijze en door de bevoegde dienst die de Vlaamse Regering aanwijst.

De Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens heeft een advies uitgebracht op 17 januari 2023 en op 19 januari 2023 heeft de SARC een advies uitgebracht over het ontwerpbesluit.^[38] Ook het advies van de Raad van State wordt ingewonnen.

Wat meer specifiek de werking van de VRM zelf betreft, heeft de Vlaamse Regering op 23 december 2022 **Amber Vermeiren aangeduid als lid van de raad van bestuur van de VRM**. Ze vervangt Karen Van Alsenoy die op 19 augustus 2022 overleden is.

^[16] Decreet van 4 februari 2022 tot wijziging van artikel 10, 12, 13 en 14 van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie, *BS* 21 februari 2022.

^[17] Zie

<https://www.vrt.be/nl/over-de-vrt/organisatie/raad-van-bestuur/raad-van-bestuur-en-mandaten/>.

^[18] Decreet van 18 november 2022 tot wijziging van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie, wat betreft de radio-omroeporganisaties, *BS* 1 december 2022.

^[19] Zie <https://www.vlaamseeregulatormedia.be/nl/beslissingen/2021/intrekking-erkenning-bnl-radio>.

^[20] Zie Advies van de Sectorraad Media van 5 mei 2022 bij het voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie, wat betreft de radio-omroeporganisaties,

https://www.vlaanderen.be/sarc/sites/sarc/files/2022-05/20220505_advies_herverdeling_frequenties.pdf en Advies van de Raad van State, afdeling wetgeving van 14 juli 2022 over een voorontwerp van decreet van de Vlaamse Gemeenschap 'tot wijziging van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie, wat betreft de radio-omroeporganisaties', nr. 71.672/3,

<http://www.raadvst-consetat.be/dbx/adviezen/71672.pdf#search=televisie>.

[21] Decreet van 11 februari 2022 tot wijziging van het decreet van 13 april 1999 houdende machtiging van de Vlaamse regering om toe te treden tot en om mee te werken aan de oprichting van de vereniging zonder winstgevend doel Vlaams Audiovisueel Fonds, wat de opdracht van het Vlaams Audiovisueel Fonds betreft, *BS* 11 maart 2022.

[22] Besluit van de Vlaamse Regering van 15 juli 2022 tot wijziging van de frequenties vervat in de bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van 12 oktober 2007 houdende de vaststelling van het digitaal frequentieplan voor aanbieders van radio- en televisieomroepnetwerken, *BS* 20 juli 2022.

[23] Advies van de Sectorraad Media van 23 mei 2022 bij het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van de frequenties vervat in de bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van 12 oktober 2007 houdende de vaststelling van het digitaal frequentieplan voor aanbieders van radio- en televisieomroepnetwerken,

https://www.vlaanderen.be/sarc/sites/sarc/files/2022-05/20220523_advies_frequentieplan.pdf.

[24] Advies van de Raad van State, afdeling wetgeving van 8 juli 2022 over een ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering 'tot wijziging van de frequenties vervat in de bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van 12 oktober 2007 houdende de vaststelling van het digitaal frequentieplan voor aanbieders van radio- en televisieomroepnetwerken', nr. 71.662/3,

<http://www.raadvst-consetat.be/dbx/adviezen/71662.pdf#search=televisie>.

[25] Zie

<https://www.vlaamseregulatormedia.be/nl/beslissingen/2022/licentie-voor-het-aanbieden-van-een-televisieomroepnetwerk-nv-norkring-belgie>.

[26] Zie <https://www.vlaanderen.be/publicaties/relanceplan-vlaamse-regering-vlaamse-veerkracht>.

[27] Zie <https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/nieuws/35-miljoen-voor-relanceplan-mediasector>.

[28] Zie

<https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/relanceplan-vlaamse-veerkracht/relanceprojecten-voor-de-mediasector>.

[29] Zie <https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/nieuws/projectoproep-desinformatie>

[30] Zie

<https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/nieuws/ruim-3-miljoen-euro-voor-strijd-tegen-desinformatie>

[31] Zie

<https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/nieuws/vlaamse-mediasector-bundelt-krachten-voor-nieuw-crossmediaal-meetsysteem>

[32] Zie

<https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/nieuws/vlaamse-regering-wil-mediasector-technologisch-weerbaarder-maken-projectsubsidies>

[33] Zie

<https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/nieuws/bijna-12-miljoen-euro-voor-digitalisering-vlaamse-mediasector>.

[34] Zie

<https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/nieuws/seeds-and-growth-media-helpt-startende-mediabedrijven-internationaal-door-te-breken>

[35] Advies van de Sectorraad Media van 30 maart 2022 bij een toekomstig Vlaams centrum voor mediaonderzoek,

https://www.vlaanderen.be/sarc/sites/sarc/files/2022-04/20220330_advies_media_onderzoek.pdf.

[36] Zie de nota aan de Vlaamse Regering over de oproep

<https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/62B57D8B4ABF604F15C226E7>

en het opdrachtdocument

<https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/62B42A1B4ABF604F15C225C1>.

[37] Zie de nota aan de Vlaamse Regering

<https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/63A2F142DBF1CAE81102259B>

en het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot uitwerking van de raadplegingsprocedure, vermeld in artikel 133, §2, eerste lid, en 201, §1, derde lid van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie

<https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/63A1A034DBF1CAE8110222A3>.

[38] Advies wetgeving VTC nr. 2023/010 van 17 januari

2023, https://overheid.vlaanderen.be/sites/default/files/media/VTC/VTC_A_W_202...

Advies van de Sectorraad Media van 19 januari 2023 bij het voorontwerp van Besluit van de Vlaamse Regering tot uitwerking van de raadplegingsprocedure, vermeld in artikel 133, §2, eerste lid, en artikel 201, §1, derde lid van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie, https://www.vlaanderen.be/sarc/sites/sarc/files/2023-01/20230119_advies_...

2.3. Het financieel kader

Het financieel kader (begroting) van de VRM zag er in 2022 als volgt uit:

Aan ontvangstenzijde:

Begrotingsartikel	Progr.	Progr. Omschrijving	Budget
HF0-BHEIALA-OW	BHH002	Aan bedrijven, kredietinstellingen en verzekeringsmaatschappijen	1.175.000,00
HF0-BHEIALA-OW	BHH003	Aan privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen en aan gezinnen	70.000,00
HF0-BHEIALA-OW	BHH004	Verkopen van niet-duurzame goederen en diensten binnen de sector overheid	150.000,00
HF0-BHEIALA-OW	BHH005	Inkomensoverdrachten van bedrijven	110.000,00
HF0-BHEIALA-OW	BHH006	Inkomensoverdrachten van vzw's t.b.v. de gezinnen	16.000,00
HF0-BHEIAZZ-OG	BHH000	Overgedragen overschot vorige boekjaren	6.670.000,00
HF0-BHEIAZZ-OI	BHH001	Dotatie HB0-1HEI2LY-IS	1.740.000,00

De inkomsten uit de administratieve geldboetes die door de VRM worden opgelegd, komen terecht in de algemene middelenbegroting van de Vlaamse overheid. Het bedrag van de opgelegde boetes heeft bijgevolg geen rechtstreekse invloed op de werkingsmiddelen van de VRM.

Aan uitgavenzijde:

Begrotingsartikel	Progr.	Progr. Omschrijving	Budget VEK	Budget VAK
HF0-AHEI2LA-LO	AHA002	Lonen	2.569.000,00	2.569.000,00
HF0-AHEI2LA-LO	AHA003	Algemene werkingskosten	371.000,00	457.057,66

HF0-AHEI2LA-LO	AHH003	Algemene werkingskosten - beleid	265.000,00	314.960,16
HF0-AHEI2LA-LO	AHH004	Indirect belastingen betaald aan subsectoren van de overheidssector	5.000,00	5.000,00
HF0-AHEI2LA-LO	AHH006	Verwervingen van overige investering sgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	25.000,00	27.181,90
HF0-AHEI2ZZ-IS	AHH001	Doorstoring boetes	42.000,00	42.000,00
HF0-AHEI2ZZ-OV	AHH000	Over te dragen overschot van het boekjaar	6.654.000,00	0,00

2.4. De VRM als aanspreekpunt en kenniscentrum

2.4.1. Vragen/meldingen bij de VRM

De VRM ontvangt jaarlijks tal van vragen en meldingen via verschillende kanalen (onder andere het contactformulier op de website, e-mail, telefoon en sociale media).

Al deze vragen en meldingen worden bijgehouden in een contactregistratiedocument. In 2022 ontving de VRM **270 vragen en meldingen**. Het gaat hierbij om zowel vragen en meldingen m.b.t. uitzendingen op radio en televisie, het Mediadecreet, andere regelgeving, de organisatie, de dienstverlening van de VRM, ... In 2022 valt het groot aantal vragen op vanuit de groep contentcreators, agentschappen, ... Naast de vele contacten die de sociale mediawatchers van de VRM reeds zelf leggen, valt dus op dat deze doelgroep ook reeds snel de weg heeft gevonden naar de VRM.

Uit onderstaande tabel blijkt de grote diversiteit van personen en organisaties die bij de VRM aankloppen.

Groep	aantal vragen/meldingen	% vragen/meldingen
Omroepen, dienstenverdelers, productiehuisen, broadcastleveranciers	71	26%
Content Creator, agentschap / agency	52	19%
burger	44	16%
andere	29	11%
overheid	25	9%
onderwijs	15	6%
regulator	15	6%
advocaat	10	4%
pers	9	3%

Totaal	270	100%
--------	-----	------

Op alle vragen en meldingen wordt door de administratie van de VRM een antwoord geformuleerd. Vaak voorkomende vragen worden toegevoegd bij de veelgestelde vragen op de website van de VRM.

2.4.2. Communicatiebeleid van de VRM

De VRM profileert zich reeds lange tijd als kenniscentrum binnen de Vlaamse audiovisuele sector. Het communicatiebeleid van de VRM ondersteunt deze doelstelling. In 2022 werden onder meer volgende acties uitgevoerd:

Op 19 mei 2022 werd het **Mediaconcentratierapport 2021 voorgesteld in de Commissie Cultuur, Jeugd, Sport en Media van het Vlaams Parlement**. Op 9 juni 2022 was er een toelichting door de VRM in de **Commissie Cultuur, Jeugd, Sport en Media van het Vlaams Parlement bij het toezichtsrapport 2021 op de naleving van de beheersovereenkomst door de openbare omroep (VRT)**.

Op donderdag 24 november 2022 ging het jaarlijks **symposium** van de VRM door. Het symposium kreeg als titel '**de slag om de advertentiemarkt**'. Er was onder meer een paneldebat voorzien met vertegenwoordigers van Ads & Data, DPG Media, UBA, VRT en de Universiteit Antwerpen. Het slotwoord werd verzorgd door Vlaams minister van Media, Benjamin Dalle. Het symposium mocht opnieuw op heel wat interesse rekenen, het symposium was volzet.

Waar het symposium zich voornamelijk richt naar Vlaamse deelnemers, stonden internationale contacten centraal bij de **55ste EPRA Meeting**, die voor de gelegenheid georganiseerd werd door de VRM. EPRA is de koepelorganisatie waartoe de meeste Europese omroepregulators behoren. Het meerdaags congres, dat in 2022 doorging in Antwerpen, werd zo goed als volledig door de VRM georganiseerd en werd door de collega-regulators, het EPRA-bestuur en deelnemers als echt succesvol omschreven.

Eind 2021 werd door de VRM het **Content Creator Protocol** gelanceerd. In 2022 werd dit CCP verder bekendgemaakt binnen deze nieuwe sector van content creators, vloggers, influencers, Dit gebeurde aan de hand van een webinar, informatievergaderingen en tal van persoonlijke contactnames. Op Instagram en Youtube werd ook een informatiecampaagne gevoerd.

Doorheen het jaar verzorgde de VRM verschillende **gastlezingen** aan Vlaamse universiteiten en hogescholen. Zo was de VRM o.a. te gast bij de VUB, Universiteit Gent en de Universiteit Antwerpen.

De VRM is reeds verscheidene jaren actief op verschillende socialemediakanalen. Via Twitter, LinkedIn en Facebook worden het nieuws van de VRM, interessante studies en evoluties uit de (Vlaamse) mediasector gedeeld. Daarnaast beschikt de VRM ook over een eigen verzendlijst op Whatsapp. Samen met de nieuwsbrief slagen deze kanalen erin om steeds meer geïnteresseerden naar de website van de VRM te brengen. Het account van de VRM op het professionele socialemediakanaal LinkedIn, mag de laatste jaren op heel wat interesse rekenen. Ook in 2022 was er een mooie groei (+15%) van het aantal volgers.

3. Beslissingen van de algemene kamer

3.1. Algemene bespreking van de beslissingen

Voor het vijfde jaar op rij vormen de beslissingen in radio-gerelateerde zaken de meerderheid van de beslissingen van de algemene kamer van de VRM en niet de beslissingen over commerciële communicatie. Daarbij wordt wel opgemerkt dat het aantal radio-gerelateerde beslissingen in 2022 is gedaald terwijl het aantal beslissingen over commerciële communicatie daarentegen status quo is gebleven. In 2022 heeft de VRM nog maar enkele beslissingen genomen in dossiers van radio-omroeporganisaties die hun erkenningsdossier en de regelgeving ter zake niet naleven. Het gaat daarbij telkens om “opvolg-beslissingen” in klachtdossiers die vóór 2022 zijn opgestart.

3.1.1. Drieëntwintig beslissingen handelen in 2022 niet over commerciële communicatie

Er zijn **vijftien** beslissingen genomen in **radio-gerelateerde zaken**.

De VRM nam **vier beslissingen in opvolging van twee klachtdossiers** gestart in 2021 (beslissing 2022/004 - 2022/008 - 2022/028 - 2022/039). Deze twee klachtdossiers betroffen telkens de erkenning van een andere erkende radio-omroeporganisatie.

De eerste klacht resulteerde in de stopzetting van de procedure omdat de VRM de erkenning van de aangeklaagde radio-omroeporganisatie intussen al bij een eerdere beslissing had opgeheven (beslissing 2022/004).

De tweede klacht leidde in 2022 uiteindelijk ook tot de opheffing van de erkenning van de aangeklaagde radio-omroeporganisatie omdat zij na drie ingebrekestellingen nog steeds geen uitzendingen verzorgde die overeenstemmen met de erkenningsvoorwaarden (beslissing 2022/008 - 2022/028 - 2022/039).

De VRM nam **één beslissing in een nieuw klachtendossier**. De klager diende klacht in tegen vijf andere lokale radio-omroeporganisaties wegens storingen (beslissing 2022/005).

De onderzoeksceel van de VRM rapporteert over de resultaten van de verschillende controles die zijn uitgevoerd bij de vijf betrokken lokale radio-omroeporganisaties. Uit die vaststellingen, gebaseerd op meetonderzoeken op verschillende data gespreid over meerdere maanden, kan niet worden afgeleid dat er storingen worden veroorzaakt door de uitzendingen van de vijf lokale radio-omroeporganisaties op de uitzendingen van de klager.

De VRM acht de storingen door uitzendingen van deze vijf lokale radio-omroeporganisaties ten aanzien van de klagende partij bijgevolg niet bewezen.

De klacht wordt dan ook ontvankelijk doch ongegrond verklaard.

De overige **tien beslissingen** zijn genomen na het **ambtshalve opstarten van een procedure**.

Zeven beslissingen zijn genomen in drie procedures in het kader van de controle op het ongebruikt laten van de toegewezen zendmogelijkheden na het verkrijgen van een erkenning. Deze drie

procedures werden stopgezet omdat de betrokken radio's alsnog zijn beginnen uitzenden (beslissing 2022/024 - 2022/029 - 2022/030).

In drie beslissingen sanctioneert de VRM telkens een lokale radio-omroeporganisatie wegens het niet naleven van de bepalingen van de zendvergunning, zoals uitzenden vanop een niet-vergunde locatie, met een veelvoud van het vergunde vermogen, met een niet-vergunde zender of met een niet-vergunde antenneconfiguratie. De inbreuk wordt in iedere beslissing bestraft met een administratieve geldboete van 750 euro (beslissing 2022/006 - 2022/010 - 2022/022).

In het kader van de **stimuleringsregeling voor investeringsverplichting in de audiovisuele sector** nam de VRM ook in 2022 **zeven beslissingen**.

In het kader van de stimuleringsregeling voor de audiovisuele sector verplicht artikel 184/1 van het Mediadecreet dienstenverdelers deel te nemen aan de productie voor audiovisuele diensten. De coproductieprojecten worden voor beoordeling van de ontvankelijkheid en de erkenning aan de VRM voorgelegd. In 2022 heeft de VRM de zes ingediende producties als coproductieproject erkend (beslissing 2022/013 - 2022/014 - 2022/015 - 2022/016 - 2022/017 - 2022/018).

Sinds 2019 worden ook de particuliere niet-lineaire televisie-omroeporganisaties aan een stimuleringsregeling voor de audiovisuele sector onderworpen. Deze verplichting tot deelname aan de stimulering van de productie van Vlaamse audiovisuele werken is ook van toepassing op niet-lineaire televisie-omroeporganisaties die gevestigd zijn in een lidstaat van de Europese Unie en een aanbod hebben van niet-lineaire televisiediensten gericht op het Nederlandstalig grondgebied. [\[39\]](#) In het kader van deze regelgeving erkende de VRM bij beslissing 2022/012 één coproductieproject.

Tot slot leidt **één beslissing** van 2022 tot de **opheffing** van de **licentie** van NV Norkring België voor het **aanbieden van een televisieomroepnetwerk**, voor wat betreft drie frequentiekanalen (beslissing 2022/027).[\[40\]](#)

Bij VRM-beslissing 2009-051 werd aan NV Norkring België een licentie voor het aanbieden van een televisieomroepnetwerk toegekend, dit voor een termijn van vijftien jaar. Deze 7 pakketten van digitale frequenties (waaronder de frequentiekanalen 49, 53 en 59) maakten deel uit van het digitaal frequentieplan, goedgekeurd bij besluit van de Vlaamse Regering van 12 oktober 2007 houdende de vaststelling van het digitaal frequentieplan voor aanbieders van radio- en televisieomroepnetwerken.

Artikel 201, § 2, tweede lid, van het Mediadecreet bepaalt dat de frequentieblokken en -kanalen uit het digitaal frequentieplan, die geheel of gedeeltelijk zijn toegekend aan de aanbieder van een etheromroepnetwerk, kunnen worden ingetrokken, vervangen of gewijzigd ten gevolge van internationale of Europese regelgeving en verplichtingen.

Bij een besluit van de Vlaamse Regering van 15 juli 2022, werden de frequentiekanalen 49, 53 en 59 opgeheven uit het digitaal frequentieplan. Deze frequentiekanalen (die behoren tot de 700MHz-band) kunnen ten gevolge van Europese regelgeving en verplichtingen namelijk niet langer gebruikt worden voor omroeptransmissie door de Vlaamse Gemeenschap en zullen gebruikt worden voor mobiele breedbanddiensten waarvoor de federale overheid de frequenties toekent.

Ingevolge het verdwijnen van de rechtsbasis (door het reeds vermelde besluit van de Vlaamse Regering van 15 juli 2022), kan NV Norkring België geen gebruik meer maken van de kanalen 49, 53 en 59 voor het aanbieden van een televisieomroepnetwerk. De VRM heft bijgevolg de licentie, voor wat betreft die drie kanalen, op.

3.1.2. In 2022 hebben veertien beslissingen van de VRM betrekking op commerciële communicatie. De sancties waarmee de inbreuken daarbij gesanctioneerd worden, variëren van een waarschuwing tot administratieve geldboetes.

In 2022 zijn **twee klachten ingediend die commerciële communicatie als voorwerp hadden** (beslissing 2022/007 - 2022/033). Het draaide telkens om reclame uitgezonden door de VRT. Eén klacht werd ongegrond verklaard (beslissing 2022/007), de andere klacht werd gegrond verklaard (beslissing 2022/033).

In beslissing 2022/007 stelt de klager dat bij het luisteren naar de radio via een internetradio, telkens hij afstemt op een ander VRT-kanaal of wanneer de Wi-Fi-connectie wegvalt en zich herstelt, eerst een 'commercial' wordt afgespeeld. De klager wenst eenzelfde ervaring als bij het luisteren naar radio via FM en DAB en vraagt of deze vorm van reclame verboden kan worden.

Beoordeling door de VRM:

Als uitgangspunt, dat ook het Mediadecreet hanteert, geldt de vrijheid van expressie en informatie en ook de vrijheid van uitzenden van commerciële communicatie, zoals respectievelijk uitgedrukt in artikel 37 en bevestigd in artikel 48 van het Mediadecreet.

Eventuele beperkingen of uitzonderingen op dit principe moeten expliciet in de regelgeving zijn opgenomen of voorzien.

Bij gebrek aan bepalingen in het Mediadecreet die de aangeklaagde commerciële communicatie zouden verbieden, meent de VRM dat geen schending van het Mediadecreet kan worden vastgesteld.

Bijgevolg wordt de klacht tegen VRT ongegrond verklaard.

In beslissing 2022/033 buigt de VRM zich over een klacht volgens dewelke reclamespots worden getoond voorafgaand aan de live-uitzendingen via VRTNU. De klager geeft aan dat wie de live-uitzendingen van de VRT volgt via VRTNU (intussen gewijzigd in VRT MAX) meestal niet onmiddellijk kan aansluiten omdat een reclamespot van 15 tot 20 seconden wordt getoond.

De klager is van oordeel dat het Mediadecreet expliciet stelt dat de VRT geen reclame mag brengen, met uitzondering van radioreclame en van reclame gericht op zelfpromotie. Volgens de klager is er ook sprake van een schending van het gelijkheidsbeginsel omdat kijkers via een "Telenet-, TV-Vlaanderen- of Proximusabonnement" geen tijdelijke blokkering van de livestream ervaren door het inlassen van reclamespots.

Artikel 50 van het Mediadecreet legt de omroeporganisatie van de Vlaamse Gemeenschap een verbod op om reclame te brengen, behalve in het geval van radioreclame en reclame die gericht is op zelfpromotie. De voorliggende klacht heeft geen betrekking op reclame bij radio-uitzendingen (via internet) en uit het verweer van de VRT blijkt dat ze de getoonde spots niet kwalificeert als zelfpromotie. De twee uitzonderingen op het verbod voor de omroeporganisatie van de Vlaamse Gemeenschap om reclame te brengen, zijn in deze zaak niet van toepassing.

De kijker die ervoor kiest om "live" naar de televisie-uitzendingen van de VRT via VRT MAX te kijken, kan de audiovisuele programma's uitsluitend gelijktijdig bekijken op basis van een programmaschema. Dit komt overeen met de definitie van een lineaire televisiedienst in het Mediadecreet. In voorliggend geval blijkt de lineaire omroepdienst te starten met een commerciële boodschap die wel degelijk in de lineaire omroepdienst vervat zit.

De VRM besluit dat de commerciële boodschappen, uitgezonden bij de livestream-televisie-uitzendingen op VRT MAX, beantwoorden aan de decretale definitie van reclame. Zij vallen bijgevolg onder de verbodsbepaling van artikel 50 van het Mediadecreet en vormen geen toegelaten andere vorm van commerciële communicatie overeenkomstig artikel 48 van het Mediadecreet.

Omdat de VRM zich voor het eerst uitspreekt over commerciële boodschappen uitgezonden bij het "live kijken" op VRT MAX, is een waarschuwing een gepaste sanctie.

De overige **twalf beslissingen zijn het resultaat van ambtshalve procedures op tegenspraak.**

In 2022 heeft de VRM opnieuw een beslissing over **beïnvloeding en aantasting van de verantwoordelijkheid en de redactionele onafhankelijkheid van een omroeporganisatie door een programmasponsor** genomen (beslissing 2022/035).

De VRM controleerde de lineaire uitzendingen van de reeks 'Topmakelaars' (Play4 - zes afleveringen uitgezonden in juni - juli 2022).

Het betreft een gesponsord programma, met ERA (een samenwerkingsverband van makelaars in residentieel vastgoed) als structurele sponsor. De kijkers worden hier op passende wijze op gewezen. Dit gebeurt door het tonen van een sponsorboodschap bij elke lineaire aflevering en door de visuele vermelding 'Met dank aan ERA' aan het einde van elke aflevering.

Wat de inhoud van dit gesponsorde programma betreft, blijkt dat de tien makelaars die in Topmakelaars worden gevolgd, allemaal uit het ERA-netwerk komen en het programma bijgevolg exclusief in het teken van ERA staat.

Eén van de voorwaarden waaraan gesponsorde omroepdiensten en programma's moeten voldoen is dat de inhoud en, in geval van lineaire uitzendingen, de programmering, nooit dusdanig mogen worden beïnvloed door de sponsor dat daardoor de verantwoordelijkheid en de redactionele onafhankelijkheid van de omroeporganisatie worden aangetast.

Gelet op het verweer van SBS Belgium, blijkt er volgens de VRM geen redelijke of objectieve inhoudelijke verantwoording te zijn om voor een docureeks over 'topmakelaars' alleen maar met ERA-makelaars te werken. Uit het gegeven dat in het programma voortdurend en exclusief ERA-makelaars op een positieve wijze aan bod komen, kan dan ook niet anders dan worden afgeleid dat de overeenkomst met ERA, de redactionele inhoud van het programma op dusdanige wijze heeft beïnvloed, dat de redactionele onafhankelijkheid hierdoor is aangetast.

De verklaring van de producent over de onafhankelijke totstandkoming van het programma, bevestigt dat de redactionele vrijheid bij het maken van 'Topmakelaars' op voorhand was ingeperkt tot het kiezen "binnen het ERA netwerk".

De VRM besluit dat er in de zes afleveringen van het programma 'Topmakelaars' sprake is van een duidelijke en verregaande beïnvloeding door de programmasponsor van de inhoud, waardoor de verantwoordelijkheid en de redactionele onafhankelijkheid van de omroeporganisatie werd aangetast. Bijgevolg heeft NV SBS Belgium de bepalingen van artikel 91, 1°, van het Mediadecreet geschonden.

Bij het bepalen van de sanctie kan de VRM niet voorbijgaan aan de ernst van de inbreuk, het feit dat deze inbreuk plaats vond doorheen zes afleveringen, die in prime time werd uitgezonden, waarbij een groot aantal kijkers werd bereikt. Anderzijds wordt rekening gehouden met het gegeven dat een voorgaande gelijkaardige inbreuk van nv SBS Belgium al dateert van 2019 (beslissing 2019-003:

Beïnvloeding programmasponsor 'De Slimste Mens ter Wereld).

De VRM besluit een administratieve geldboete van 20.000 euro op te leggen.

Het afgelopen jaar heeft de VRM geen **overschrijding van het toegelaten percentage zendtijd besteed aan televisiereclame- en telewinkelspots** vastgesteld maar wel opnieuw een **overschrijding van de maximale duur van één en/of meer sponsorvermeldingen** gesanctioneerd (beslissing 2022/034).

Verder diende de VRM zich in 2022 ook opnieuw uit te spreken over de **verplichting tot herkenbaarheid van reclame**. Beslissing 2022/002 behandelt de uitzending van een aankondigingsspot voor een programma dat bestaat uit publi-reportages. In de aankondigingsspot staat een fietsenwinkel centraal. De aankondigingsspot duurt ongeveer 25 seconden en bestaat volledig uit beelden van de betreffende fietsenzaak en het aanbod ervan. De spot bestaat ook uit een auditieve aaneenschakeling van aanprijzingen.

De aankondigingsspot kan volgens de VRM niet beschouwd worden als een aankondigingsspot voor een (eigen) programma of als zelfpromotie. Doordat de spot oproept om te kijken naar een publi-reportage over een fietsenwinkel en die handelszaak ook in de spot zelf wordt aangeprezen, gaat het dus niet om een zelfpromotiespot, maar om een reclamespot die binnen een reclameblok moet worden uitgezonden.

Daaruit besluit de VRM dat de omroeporganisatie een inbreuk heeft begaan op de verplichting tot herkenbaarheid van reclame.

In beslissing 2022/003 stelt de VRM echter geen inbreuk vast en oordeelt dat hier sprake was van zelfpromotie.

Het **ontbreken van het logo voor sponsoridentificatie** werd in 2022 twee keer gesanctioneerd met een administratieve geldboete, vooral omwille van gelijkaardige of zelfs identieke inbreuken (2022/002 - 2022/023).

Verder kunnen de beslissingen in volgorde van grootte in drie groepen worden onderverdeeld : **de regels in verband met productplaatsing** (beslissing 2022/009 - 2022/023 - 2022/040 - 2022/041), **sponsorvermeldingen die aanzetten tot consumptie** (beslissing 2022/001 - 2022/002) en herkenbaarheid van commerciële communicatie (beslissing 2022/036 - 2022/037 - 2022/038).

3.1.3. Productplaatsing

Bij productplaatsing geeft, behalve het ontbreken van het PP-logo (2022/009) en het rechtstreeks aansporen tot aankoop of huur van goederen en diensten, in het bijzonder door die producten of diensten specifiek aan te prijzen (beslissing 2022/023), het besteden van overmatige aandacht (beslissing 2022/023 - 2022/040 - 2022/041) aanleiding tot een beslissing omtrent productplaatsing.

In 2022 heeft daarbij geen van de drie beslissingen inzake overmatige aandacht betrekking op een grote (commerciële) televisieomroeporganisatie. Deze drie beslissingen sanctioneren uitsluitend regionale televisieomroeporganisaties, telkens met een administratieve geldboete variërend van 500 tot zelfs 3.000 euro, en dat omwille van recidive.

3.1.4. Sponsorvermeldingen

In 2022 zet de dalende trend inzake beslissingen over sponsorvermeldingen die niet beantwoorden aan de definitie van sponsoring omdat in de vermelding werd aangezet tot consumptie, zich verder (zie hoger punt 3.1.2.). De VRM diende zich slechts twee keer over dergelijke zaken te buigen.

In beide gevallen oordeelde de VRM dat er sprake was van een inbreuk op het Mediadecreet en werd een administratieve geldboete opgelegd (2022/001 - 2022/002).

3.1.5. Herkenbaarheid van commerciële communicatie

De VRM blijft hier aandacht voor hebben, of het nu gaat om reclame/publireportage (beslissing 2022/002 - 2022/003) of sponsoridentificatie (beslissing 2022/002 - 2022/023) of PP-logo (2022/009) of commerciële communicatie in het algemeen (2022/036 - 2022/037 - 2022/038).

Het gegeven dat er bij de kijkers/luisteraars verwarring kan ontstaan tussen commerciële communicatie en redactionele inhoud, is daarbij de voornaamste bezorgdheid maar hoeft daarom niet altijd uit te monden in een sanctionerende beslissing. Zo komt de VRM in beslissing 2022/003 tot het besluit dat de omroeporganisatie het scheidingsprincipe tussen reclame en redactionele inhoud wel degelijk heeft gerespecteerd.

In 2022 heeft de VRM zich voor het eerst uitgesproken over de herkenbaarheid van commerciële communicatie bij wat men doorgaans 'influencers' of 'vloggers' noemt, of nog 'content creators'. De VRM is in de drie gevallen sanctionerend opgetreden en heeft de 'content creators' gewaarschuwd omdat deze regelgeving nieuw is voor content creators, influencers en vloggers en de niet-naleving ervan voor het eerst door de VRM wordt gesanctioneerd (beslissing 2022/036 - 2022/037 - 2022/038).

De herziene Europese Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten werd in 2021 omgezet in het Vlaamse Mediadecreet. Hierdoor kunnen kanalen en profielen op sociale mediadiensten zoals Youtube, Instagram en Tiktok ook beschouwd worden als audiovisuele mediadiensten of omroepdiensten.

Bijgevolg moeten ook de bepalingen uit het Mediadecreet met betrekking tot commerciële communicatie nageleefd worden.

Zo bepaalt artikel 53 van het Mediadecreet dat commerciële communicatie en boodschappen van algemeen nut gemakkelijk als zodanig herkenbaar moeten zijn. Dit geldt dus ook voor content creators, influencers en vloggers die onder de definitie vallen van omroeporganisatie.

Zoals bepaald door de algemene kamer van de VRM op de vergadering van 27 september 2021 is er sprake van duidelijk herkenbare aanduiding indien volgende drie elementen cumulatief aanwezig zijn in elke video:

1. Het woord "advertentie" of "publiciteit" staat aan het begin van de beschrijving
2. Het merk, product of dienst is getagd aan het begin van de beschrijving
3. De disclaimer feature voor het gebruik van commerciële communicatie van de platformdienst werd geactiveerd bij het uploaden van de video.

Naar aanleiding van de omzetting van de herziene Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten in het Mediadecreet, en de (mogelijke) gevolgen hiervan voor personen die video's op sociale media plaatsen, heeft de VRM in december 2021 het Content Creator Protocol (CCP) op zijn website gepubliceerd. Dit CCP werd nadien ook nader toegelicht op een webinar, door middel van

informatievergaderingen en via persoonlijke contactopname (zoals ook hier bij de drie betrokken influencers, vloggers of content creators het geval was).

In het CCP worden aanwijzingen gegeven voor het duidelijk herkenbaar maken van commerciële communicatie voor volgers en kijkers. De VRM dient echter steeds in concreto, geval per geval, te beoordelen of commerciële communicatie al dan niet gemakkelijk als zodanig herkenbaar is.

Zo is er volgens het CCP sprake van commerciële communicatie in volgende situatie:

1. Je vermeldt (visueel en/of auditief) een merk, bedrijf, product of een dienst in je video.
EN
2. Je ontvangt een voordeel van het bedrijf achter dit merk, product of dienst.

Een voordeel kan bijvoorbeeld zijn: een betaling, een gratis of met korting gekregen product (make-up, verzorgingsproducten, juwelen, kleding, games, mobiele telefoons, speelgoed, ...) bruikleen (auto's, ...), eten, drinken, restaurantbezoeken, hotelovernachtingen, reizen, evenementen, unieke ervaringen, cadeaubonnen, een commissie via affiliate link, ...

Wanneer een video commerciële communicatie bevat, moet de commerciële communicatie duidelijk herkenbaar worden gemaakt voor volgers en kijkers. Dit gebeurt door volgende drie stappen:

1. Label je commerciële communicatie met 'advertentie' of 'publiciteit' aan het begin van je beschrijving
2. Tag je partner (s): @partner
3. Geef binnen het platformstelsel aan dat jouw video commerciële communicatie bevat.

In de drie beslissingen komt de VRM tot het besluit dat de drie content creators (of influencers of vloggers) moeten gekwalificeerd worden als een Vlaamse omroeporganisatie, die bijgevolg onderworpen zijn aan de verplichtingen uit het Mediadecreet. Volgens de VRM bieden zij verschillende niet-lineaire televisiediensten aan omdat die diensten met name een economisch karakter hebben : er worden inkomsten verworven door de activiteiten die uitgeoefend worden op deze diensten. Er is sprake van redactionele verantwoordelijkheid: elke van de drie content creators oefent effectieve controle uit op de keuze van de video's en de organisatie ervan. Het hoofddoel van de dienst bestaat erin om audiovisuele programma's te leveren voor het algemene publiek: de video's worden openbaar online geplaatst voor het algemene publiek, ter informatie, vermaak, educatie of met culturele inslag door middel van elektronische communicatienetwerken.

In beslissing 2022/036 controleerde de VRM de online video's van Steffi Mercie op Youtube, Instagram en TikTok (21 augustus 2022 - 21 september 2022).

Voordien werd Steffi Mercie reeds verschillende malen gecontacteerd door de onderzoekscel van de VRM, naar aanleiding van door haar online geplaatste video's waarin mogelijk commerciële communicatie niet gemakkelijk als zodanig herkenbaar werd gemaakt.

Op haar Instagram en Tiktok-profiel werden tijdens de onderzochte periode in totaal honderdachtentwintig video's online geplaatst.

In veertien van deze onderzochte video's is commerciële communicatie aanwezig die niet als dusdanig gemakkelijk herkenbaar werd gemaakt voor de kijkers. Zo werd in bepaalde video's geen melding gemaakt van het gebruik van commerciële communicatie. In andere video's werd wel enige notie gemaakt van de aanwezigheid van commerciële communicatie, maar onvoldoende om gemakkelijk als dusdanig herkenbaar te zijn.

De in het Content Creator Protocol voorgestelde stappen om commerciële communicatie gemakkelijk

als zodanig herkenbaar te maken werden dus niet, niet volledig of foutief uitgevoerd.

Bij het bepalen van de sanctie wordt rekening gehouden met het gegeven dat deze regelgeving nieuw is voor content creators, influencers en vloggers (ook al werden zij reeds uitvoerig geïnformeerd) en de niet-naleving ervan voor het eerst door de VRM wordt gesanctioneerd.

De VRM besluit Steffi Mercie te waarschuwen voor deze inbreuken op het Mediadecreet.

In beslissing 2022/037 controleerde de VRM de online video's van Maximiliaan Verheyen op Youtube, Instagram en TikTok (21 augustus 2022 - 21 september 2022).

Voordien werd Maximiliaan Verheyen reeds verschillende malen gecontacteerd door de onderzoekscel van de VRM, naar aanleiding van door hem online geplaatste video's waarin mogelijk commerciële communicatie niet gemakkelijk als zodanig herkenbaar werd gemaakt.

Op zijn Youtube, Instagram en Tiktok-profiel werden tijdens de onderzochte periode in totaal vierentachtig video's online geplaatst.

In acht van deze onderzochte video's is commerciële communicatie aanwezig die niet als dusdanig gemakkelijk herkenbaar werd gemaakt voor de kijkers. Zo werd in bepaalde video's geen melding gemaakt van het gebruik van commerciële communicatie. In een andere video werd wel enige notie gemaakt van de aanwezigheid van commerciële communicatie, maar onvoldoende om gemakkelijk als dusdanig herkenbaar te zijn.

De in het Content Creator Protocol voorgestelde stappen om commerciële communicatie gemakkelijk als zodanig herkenbaar te maken werden dus niet, niet volledig of foutief uitgevoerd.

Bij het bepalen van de sanctie wordt rekening gehouden met het gegeven dat deze regelgeving nieuw is voor content creators, influencers en vloggers (ook al werden zij reeds uitvoerig geïnformeerd) en de niet-naleving ervan voor het eerst door de VRM wordt gesanctioneerd.

De VRM besluit Maximiliaan Verheyen te waarschuwen voor deze inbreuken op het Mediadecreet.

In beslissing 2022/038 controleerde de VRM de online video's van Sarah Puttemans op Youtube, Instagram en TikTok (21 augustus 2022 - 21 september 2022).

Voordien werd Sarah Puttemans reeds verschillende malen gecontacteerd door de onderzoekscel van de VRM, naar aanleiding van door haar online geplaatste video's waarin mogelijk commerciële communicatie niet gemakkelijk als zodanig herkenbaar werd gemaakt.

Op haar Youtube, Instagram en Tiktok-profiel werden tijdens de onderzochte periode in totaal vierenveertig video's online geplaatst.

In negen van deze onderzochte video's is commerciële communicatie aanwezig die niet als dusdanig gemakkelijk herkenbaar werd gemaakt voor de kijkers. Zo werd in bepaalde video's geen melding gemaakt van het gebruik van commerciële communicatie. In andere video's werd wel enige notie gemaakt van de aanwezigheid van commerciële communicatie, maar onvoldoende om gemakkelijk als dusdanig herkenbaar te zijn.

De in het Content Creator Protocol voorgestelde stappen om commerciële communicatie gemakkelijk als zodanig herkenbaar te maken werden dus niet, niet volledig of foutief uitgevoerd.

Bij het bepalen van de sanctie wordt rekening gehouden met het gegeven dat deze regelgeving nieuw is voor content creators, influencers en vloggers (ook al werden zij reeds uitvoerig geïnformeerd) en de niet-naleving ervan voor het eerst door de VRM wordt gesanctioneerd.

De VRM besluit Sarah Puttemans te waarschuwen voor deze inbreuken op het Mediadecreet.

[39] Zie hieromtrent onder meer artikel 157, §§ 2 en 4, van het Mediadecreet en het Besluit van de Vlaamse Regering van 1 februari 2019 betreffende de deelname van de particuliere niet-lineaire televisieomroeporganisaties aan de productie van Vlaamse audiovisuele werken, bekrachtigd bij decreet van 26 april 2019, (hierna : het Uitvoeringsbesluit).

[40] Zie ook infra onder 2.2. Vlaamse regelgeving, blz.8

3.2. Overzicht van de beslissingen

Opgelegde sancties televisiediensten:en etheromroepnetwerken

Naam	Aantal waarschuwingen	Geldboete (euro)	Intrekking licentie
AVS	-	3.000	-
Eclips TV	1	-	-
EEN	1	-	-
Focus TV	-	500	-
Maximiliaan Verheyen	1	-	-
Norkring België	-	-	1
Play4	-	20.000	-
Ring TV	-	1.500	-
Sarah Puttemans	1	-	-
Steffi Mercie	1	-	-
VRT Max	1	-	-
VTM	-	15.000	-
WTV	-	500	-
Totaal	6	40.500	1

Opgelegde sancties radiodiensten:

Naam	Aantal waarschuwingen	Geldboete (euro)	Opleggen regularisatietermijn	Intrekking erkenning
Classixx	-	-	1	-
FG-Xtra	-	1.250	2	1
Radio Expres	-	750	-	-
Radio KIX	-	750	-	-
vzw Radio VRD	-	-	1	-
X-Ray FM	-	750	-	-
ZRO (Mietje Stroel)	-	-	2	-
Totaal	-	3.500	6	1

4. Beslissingen van de kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen

4.1. Beslissing 2022-019: Klacht tegen NV SBS Belgium (Play4 - Extreme Makeover Vlaanderen) kennelijk onontvankelijk

De VRM ontving een klacht m.b.t. het programma 'Extreme Makeover Vlaanderen', dat zal worden uitgezonden op 'Play4' van nv SBS Belgium.

De klager geeft aan dat hij drie minderjarige kinderen heeft die zullen deelnemen aan een toekomstige uitzending van het programma. Door middel van de klacht bij de VRM wil de klager de deelname van zijn minderjarige kinderen aan een toekomstig programma tegenhouden. De klager voert verschillende redenen aan, zoals mogelijke stigmatisatie van de kinderen of het gegeven dat zijn toestemming onder druk zou zijn verleend, maar geeft hierbij niet aan op welke manier de mediaregelgeving zou zijn geschonden.

De bevoegdheid van de kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen is steeds beperkt tot het toetsen van programma's die reeds zijn uitgezonden door aanbieders van omroepdiensten. Een klacht kan slechts een uitgezonden programma tot voorwerp hebben.

De kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen doet uitspraak over geschillen die gerezen zijn naar aanleiding van de toepassing van artikel 38, 39, 40/1, 42, 72, 5°, 176/4, § 1, 1°, en artikel 176/4, § 1, 2°, van het Mediadecreet. Geen van deze decretale bepalingen heeft betrekking op de door de klager aangevoerde bezwaren. Dat geldt ook voor de in artikel 42 van het Mediadecreet bedoelde bescherming van minderjarigen, die namelijk betrekking heeft op de bescherming tegen schadelijke inhoud bij het bekijken van televisiediensten en dus niet op de deelname van minderjarigen aan programma's.

Het voorwerp van de klacht, de deelname van zijn kinderen aan een toekomstig programma, behoort aldus niet tot de bevoegdheid van de kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen. De klacht voldoet dan ook kennelijk niet aan de ontvankelijkheidsvoorwaarden.

De klacht wordt bijgevolg kennelijk onontvankelijk verklaard.

4.2. Beslissing 2022-020: Bescherming minderjarigen - waarschuwing VRT n.a.v. uitzendingen 'Twee Zomers'

De onderzoekscel van de VRM stelde een onderzoek in naar de uitzendingen van de Vlaamse fictiereeks 'Twee Zomers', uitgezonden vanaf 6 februari 2022 door NV Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie (VRT).

De zes afleveringen van de reeks werden onderzocht op de naleving van de bepalingen ter bescherming van minderjarigen bij het bekijken van televisiediensten. Het onderzoek betrof zowel de inhoud van de afleveringen als de verschillende manieren waarop zij konden worden bekeken: lineair en niet-lineair, via ÉÉN, VRT NU en via het aanbod van de dienstenverdelers.

Beoordeling door de VRM:

In eerste plaats wordt door de VRM nagegaan of 'Twee Zomers' een programma is dat de

lichamelijke, geestelijke of morele ontwikkeling van minderjarigen zou kunnen aantasten, in de zin van artikel 42, eerste lid, van het Mediadecreet.

De kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen besluit dat de reeks 'Twee Zomers' elementen bevat die "de lichamelijke, geestelijke of morele ontwikkeling van minderjarigen zouden kunnen aantasten". De kamer oordeelt met name dat de scène die de groepsverkrachting in beeld brengt mogelijk schadelijk kan zijn voor jonge minderjarigen.

De kamer kan zich niet aansluiten bij de stelling van de VRT dat het feit dat de reeks 'geschikt' is voor kijkers vanaf 12 jaar, impliceert dat ze 'niet schadelijk' is voor de "geestelijke of morele" ontwikkeling van minderjarigen. Voor de groep minderjarigen onder de 12 jaar zijn er met name wel fragmenten aanwezig die hun ontwikkeling kunnen aantasten.

Dergelijke programma's vallen onder het relatieve verbod van artikel 42, eerste lid, van het Mediadecreet en mogen enkel worden getoond indien de televisieomroeporganisatie door selectie van de tijd van uitzenden, instrumenten voor leeftijdscontrole of andere technische maatregelen, evenredig aan de mogelijke schade, waarborgt dat minderjarigen die programma's normaliter niet te horen of te zien krijgen.

Dit betekent geenszins dat dergelijke programma's niet langer zouden mogen worden uitgezonden, of dat maatschappelijk relevante en moeilijke thema's niet langer aan bod zouden kunnen komen. Dat dit evenwel ook steeds zonder beperkingen in open net zou moeten kunnen gebeuren, zoals VRT aanvoert, strookt echter niet met de decretale bepalingen ter bescherming van minderjarigen. Er kan immers niet louter vanuit worden gegaan dat ouders meekijken en dit zou volstaan als beschermingsmaatregel.

Voor de beoordeling of er werd gewaarborgd dat minderjarigen, jonger dan 12 jaar, de reeks normaliter niet te zien hebben gekregen, wordt bij de verschillende wijzen waarop de reeks is uitgezonden onderzocht of hiervoor voldoende maatregelen werden genomen.

Wat de lineaire uitzendingen betreft van de reeks tijdens de onderzochte periode, wordt geen overtreding op artikel 42, eerste lid, van het Mediadecreet vastgesteld.

Naast de wekelijkse lineaire uitzendingen via ÉÉN, is 'Twee Zomers' vanaf 6 februari 2022 ook meteen in haar volledigheid op aanvraag, niet-lineair, beschikbaar gesteld op het VRT NU-platform en kon de reeks ook op aanvraag worden bekeken bij de dienstenverdelers.

Aangezien de selectie van de tijd van uitzenden als beschermingsmaatregel hier niet van toepassing is, vermits kijken op aanvraag op elk moment van de dag kan gebeuren, moet worden nagegaan of er desgevallend instrumenten voor leeftijdscontrole of andere technische maatregelen aanwezig waren. In voorliggend geval zijn er twee maatregelen die daarvoor in aanmerking kunnen komen, namelijk de vereiste minimumleeftijd voor het aanmaken van een VRT-profiel en de mogelijkheid om via de dienstenverdelers een zogenaamd 'kinderslot' in te stellen.

Bij het niet-lineair bekijken van de reeks via het VRT NU-platform wordt de aanmelding vereist met een VRT-profiel. Om een dergelijk profiel te kunnen aanmaken moet je minstens 13 jaar oud zijn. De ingegeven geboortedatum wordt echter niet op juistheid gecontroleerd en kan ook gemakkelijk worden gewijzigd, waardoor het dan ook niet als een instrument voor leeftijdscontrole kan worden beschouwd dat waarborgt dat kinderen de afleveringen van 'Twee Zomers' normaliter niet via VRT NU konden opvragen en bekijken.

Bij niet-lineair kijken via de dienstenverdelers wordt de mogelijkheid geboden om een pincode voor ouderlijk toezicht of 'kinderslot' in te stellen. Op die manier kunnen programma's waaraan door de omroeporganisaties een leeftijdscategorie is gekoppeld, afhankelijk van de ingestelde leeftijdsgrens, enkel bekeken worden bij het invoeren van een pincode. Doordat VRT echter niet van bij het begin de leeftijdsclassificatie '12+' aan de reeks heeft meegegeven, kon het kinderslot aanvankelijk niet

functioneren als beschermingsmaatregel, hetgeen ook niet werd opgevangen door andere maatregelen. Dit heeft minstens geduurd tot 16 februari 2022, het ogenblik waarop VRT haar vergissing heeft rechtgezet, maar bij bepaalde dienstenverdelers ook nog tot aanzienlijke tijd daarna, omdat hun technische systemen en processen geen snelle rechtzetting mogelijk maakten.

Gelet op voorgaande werd tijdens de onderzochte periode dan ook niet gewaarborgd dat kinderen de niet-lineaire uitzendingen van de reeks normaliter niet konden zien. Bijgevolg heeft de VRT dan ook inbreuken begaan op artikel 42, eerste lid, van het Mediadecreet.

Bij het bepalen van de sanctie stelt de kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen in de eerste plaats vast dat VRT aannemelijk maakt dat zij er veel zorg aan besteedt om tot een zorgvuldige afweging te komen over het al dan niet toekennen van een leeftijdsclassificatie en -label aan haar programma's. De kamer neemt er ook nota van dat VRT zich ervan bewust is dat de huidige processen niet waterdicht zijn, en ervoor kunnen zorgen dat vergissingen mogelijk zijn en niet altijd snel rechtgezet kunnen worden.

De kamer houdt er ook rekening mee dat de bepalingen ter bescherming van de minderjarigen uit het Mediadecreet aanzienlijk zijn gewijzigd bij decreet van 19 maart 2021 en met huidige beslissing voor het eerst concrete uitzendingen worden getoetst aan deze nieuwe regelgeving. De evolutie dat een omroeporganisatie verantwoordelijk is om maatregelen ter bescherming van minderjarigen te nemen of te ondersteunen, bij alle lineaire en niet-lineaire manieren om haar programma's met een potentieel schadelijk karakter te bekijken, is dan ook mogelijkerwijs nog niet volledig (in de praktijk) doorgedrongen.

De VRM besluit de VRT te waarschuwen.

4.3. Beslissing 2022-031: Klacht (R.M.) tegen promoclip De Allerslimste Mens ter Wereld: afstand van geding

Op 16 augustus wordt bij de VRM een klacht ingediend tegen nv SBS Belgium. De klacht heeft betrekking op het nieuwe promoclipje voor de quiz 'De Allerslimste Mens ter Wereld', te zien op 'GoPlay' en 'Play4'.

De klager vindt de trailer "diep kwetsend en vernederend voor christenen. De manier waarop Jezus en Zijn kruisiging in beeld worden gebracht, alsook de woordenschat, dit alles is wansmakelijk en beledigend ten aanzien van de diepste overtuigingen van christenen".

Per mail van 18 september 2022 geeft de klager aan dat hij na het lezen van het verweer van nv SBS Belgium zijn klacht wenst in te trekken.

Bijgevolg stelt de VRM afstand van geding vast.

4.4. Beslissing 2022-032: Klacht (D.V.) tegen promoclip De Allerslimste Mens ter Wereld: afstand van geding

Op 1 september 2022 wordt bij de VRM een klacht ingediend tegen nv SBS Belgium. De klacht heeft betrekking op het nieuwe promoclipje voor de quiz 'De Allerslimste Mens ter Wereld', te zien op

'Youtube'.

De klager voert hierbij aan: "Niet alleen is dit fragment pure Godslaster, ik neem hier eveneens persoonlijk aanstoot aan gelet op het feit dat ik geloof dat de kruisiging van Jezus Christus een realiteit was en de gevolgen hiervan er nog steeds zijn: met name dat al wie gelooft dat Jezus voor zijn of haar zonden is gestorven, begraven werd en terug opgewekt uit de dood door God zelf, behouden zal worden. Dit weerzinwekkende fragment bagatelliseert het offer dat Jezus bracht en beledigt mijn persoonlijk geloof."

Per mail van 21 september 2022 geeft de klager aan dat hij na het lezen van het verweer van nv SBS Belgium zijn klacht wens in te trekken.

Bijgevolg stelt de VRM afstand van geding vast.

4.5. Opgelegde sancties kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen

Opgelegde sancties televisie:

Naam	Aantal waarschuwingen
VRT	1
Totaal	1

5. Economische analyse van de sector

5.1. Mediaconcentratie

5.1.1. Wettelijk kader

De toezichthouder heeft in het Mediadecreet de opdracht gekregen om concentraties in de audiovisuele en geschreven media in kaart te brengen. Verschuivingen en evoluties binnen de Vlaamse mediasector moeten worden geregistreerd en gesignaleerd. Eigendomsstructuren en marktaandelen van de verschillende mediaspelers vormen daarbij het uitgangspunt voor verdere analyse.

5.1.2. Werkwijze

Informatieverzameling

In het kader van deze opdracht werd in 2007 een instrumentarium uitgewerkt voor het systematisch verzamelen van relevante data. In eerste instantie werd getracht alle bedrijven te identificeren die instaan voor of verbonden zijn met het Vlaamse media-aanbod. Vertrekkende vanuit de erkende televisie- en radio-omroepen werd de lijst van mediaondernemingen aangevuld met andere bedrijven zoals krantengroepen, distributeurs, telecomoperatoren en reclameregies.

Dankzij een samenwerking met de Vlaamse coördinatiecél e-government kunnen de financiële gegevens van de betrokken ondernemingen uit de Verrijkte Kruispuntenbank voor Ondernemingen overgenomen worden.

Door een correctie die in het voorjaar 2022 werd doorgevoerd, waarbij de Nationale Bank van België nieuwe jaarbestanden heeft aangeleverd, zijn er wel manco's in de bestanden ontstaan, waardoor de VRM aanvullend substantieel manueel onderzoekswerk moest verrichten.

Mediatabank

Al deze gegevens werden gestructureerd en in een eigen databank gegoten die het uitgangspunt vormt voor verder onderzoek naar mediaconcentratie in Vlaanderen. De "mediatabank" is een relationele databank opgebouwd rond het unieke KBO-nummer. De databank stelt de toezichthouder in staat om op regelmatige en gestructureerde wijze relevante rapporten op te stellen. Ondertussen is het bestand gestoffeerd met gegevens die tot ten vroegste 2003 teruggaan in de tijd. Omwille van een nieuw aspect van de rapportering, namelijk de cumulatie van mandaten, werd deze databank in 2016 uitgebreid.

Rapportering 2022

Sinds eind 2008 publiceert de VRM jaarlijks een rapport over mediaconcentratie in Vlaanderen. Op 29 november 2022 werd het rapport "Mediaconcentratie in Vlaanderen 2022" gepubliceerd.

Om evoluties in de tijd mogelijk te maken, bleef de basisstructuur van het rapport grotendeels gelijk aan die van de vorige versies.

In een eerste hoofdstuk wordt de Vlaamse mediasector afgebakend. De waardeketens van radio, televisie, internet en geschreven pers worden uitgetekend en er wordt nagegaan welke spelers aanwezig zijn in alle schakels van de keten. Dit geeft reeds een eerste indicatie van de horizontale concentratie.

In hoofdstuk 2 wordt nagegaan hoe de in hoofdstuk 1 beschreven spelers zich tot elkaar verhouden en kunnen gerekend worden tot een bepaalde mediagroep.

In een derde hoofdstuk wordt meer cijfermateriaal gegeven en worden de verschillende vormen van mediaconcentratie aan de hand van een aantal indicatoren gekwantificeerd. Hier wordt de Vlaamse mediasector ook in een internationale context geplaatst, en wordt informatie over de beschikbaarheid van lokale media gegeven.

In een vierde hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van bestaande en mogelijke nieuwe wettelijke initiatieven rond de bevordering van diversiteit en pluriformiteit in de media. Sommige daarvan worden als beleidsaanbeveling extra onderlijnd.

Actuele feiten en toelichting bij deelaspecten van bepaalde mediasegmenten worden vermeld in de vorm van infofragmenten. Zo wordt het mogelijk om aandacht te schenken aan specifieke gebeurtenissen die zich voordeden sinds de publicatie van het vorige rapport, zonder de algemene structuur van het rapport uit balans te trekken.

5.2. Marktanalyse

5.2.1. Algemeen kader

Het Europees regelgevend kader voor elektronische communicatienetwerken en -diensten geeft de nationale regelgevende instanties (NRI's) een aantal opdrachten, onder meer met betrekking tot het aflijnen van de relevante markten, het analyseren van deze relevante markten, en het opleggen (waar passend) van verplichtingen, met name inzake toegang en interconnectie, aan ondernemingen met aanmerkelijke marktmacht op een aantal deelmarkten binnen de telecomsector.

Als gevolg van de federale staatsstructuur en de organisatie van de bevoegdheidsverdeling zijn er in België meerdere NRI's actief. Van het Belgisch Instituut voor Post en Telecommunicatie (BIPT), de Vlaamse Regulator voor de Media, de Conseil Supérieur de l'Audiovisuel (CSA) van de Franse Gemeenschap en de Medienrat van de Duitstalige Gemeenschap wordt verwacht dat zij deze markten analyseren.

Op basis van rechtspraak van het Grondwettelijk Hof (met name het arrest nr. 128/2005 van 13 juli 2005, BS 5 augustus 2005) dienen de NRI's in België hiervoor samen te werken. Het samenwerkingsakkoord van 17 november 2006, is in werking getreden na de publicatie van de instemming door het federale Parlement, het Vlaams Parlement en de parlementen van de Duitstalige en de Franse Gemeenschap op respectievelijk 28 december 2006, 2 juli 2007, 6 augustus 2007 en 19 september 2007. Het samenwerkingsakkoord voorziet in de oprichting van een Conferentie voor Regulators voor de Elektronische Communicatiediensten (CRC).

5.2.2. Historiek en nieuwe marktanalyse

Marktanalyse 2011

Op 1 juli 2011 heeft de CRC o.a. een eerste beslissing genomen over de analyse van de markt voor televisieomroep in het Nederlandse taalgebied, op basis van de ontwerpbeslissing van de VRM. In die beslissing werden een aantal verplichtingen opgelegd aan de operatoren met een sterke machtspositie: Telenet, Tecteo en Numericable.

Op 3 september 2013 heeft de CRC aansluitend bij het besluit van 1 juli 2011 beslissingen

aangenomen betreffende de kwalitatieve aspecten van de referentieaanbiedingen van Brutélé, Coditel (Numericable), Tecteo en Telenet, en op 11 december 2013 heeft de CRC beslissingen aangenomen die de tarieven vastleggen die de operatoren mochten aanrekenen aan de operatoren die via de kabel televisie- en breedbanddiensten willen verstrekken.

In maart 2016 ging Orange (vroegere Mobistar) van start met een commercieel aanbod op basis van de regulering.

De voormelde tariefbeslissing van 2013, in het kader van de implementatie van de eerste ronde van de marktanalyse, werd in 2016 herzien met een kwantitatieve beslissing (= over de herziening van de prijszetting) die werd aangenomen op 19 februari 2016.

Bij arrest van 25 oktober 2017 heeft het Hof van Beroep te Brussel echter zowel de tariefbeslissing van 2013 als 2016 vernietigd. Deze vernietiging leidde onvermijdelijk ook tot de vernietiging van de daarop steunende tariefbeslissing van 19 februari 2016.

De vernietiging sorteerde pas effect op 30 april 2018, aangezien het Hof rekening hield met mogelijke ernstige gevolgen van onmiddellijke vernietiging voor de businessmodellen van de operatoren en met de lopende procedure voor een nieuwe, in 2018 af te ronden, marktanalyse.

Marktanalyse 2018

Op 29 juni 2018 heeft de CRC onder meer een nieuwe beslissing genomen over de analyse van de markt voor televisieomroep in het Nederlandse taalgebied, op basis van de ontwerpbeslissing van de VRM. Na grondige analyse bleek dat er nog steeds een gebrek aan concurrentie is op deze markt.

De CRC stelde vast dat Telenet, Brutélé en Nethys nog steeds een aanmerkelijke marktmacht hadden op de zogenaamde wholesalemarkt. De CRC besloot daarom dat hun netwerken open moeten blijven voor concurrerende operatoren die toegang vragen en ontwikkelde een hele reeks maatregelen ter bevordering van de concurrentie.

De operatoren werden o.a. verplicht om billijke prijzen te hanteren voor hun diensten inzake wholesaletoegang tot omroep. Er werd gesteld dat deze verplichtingen zullen worden geverifieerd aan de hand van een bottom-up LRIC-kostenmodel (of BULRIC) dat de kosten van een efficiënte operator weerspiegelt, waarbij zoveel mogelijk rekening zal gehouden worden met de methode voor de berekening van de kosten die de Europese Commissie aanbeveelt.

Er werd gestart op 13 december 2018 met een raadpleging aan geïnteresseerde partijen om commentaar en observaties te geven over een methodologie die gehanteerd wordt om een theoretisch kostenmodel uit te werken. Een ontwerp van prijsbeslissing doorliep de nodige formaliteiten, en de CRC heeft daarop volgend in mei 2020 een aantal beslissingen genomen over de wholesaletoegangstarieven voor de kabelnetwerken van Telenet, Brutélé en Voo NV.

De VRM organiseerde op 8 oktober 2020 ook een raadpleging over het ontwerp van beslissing betreffende analyse van de enige heffingen (one-time fees) en maandelijkse huurprijs "SLA Repair" van de referentieaanbiedingen van Telenet en VOO NV in Nederlandse taalgebied voor wholesaletoegang tot digitale en analoge tv-aanbod.

Deze raadpleging liep tot 12 november 2020, en het verslag van de raadpleging werd op 23 december 2020 gepubliceerd op de VRM-website en aan de decretaal voorziene bestemmingen bezorgd.

De VRM zag er ook op toe dat de marktanalysebeslissing correct werd uitgevoerd. In dat licht volgde de VRM de verschillende implementatieprojecten (voornamelijk single installer en broadband only) op regelmatige tijdstippen en met alle betrokken partijen van dichtbij op, zodat de beoogde

maatregelen binnen de vastgelegde termijnen werden uitgevoerd. Tegelijkertijd werd aan een besluit rond de referentie-aanbiedingen gewerkt.

De beslissingen die de CRC nam op 29 juni 2018 leggen aan de operatoren met aanmerkelijke marktmacht onder meer verplichtingen op met betrekking tot het uitwerken van een referentieaanbod:

- voor de doorverkoop van de analoge en toegang tot Brutélé's, Nethys en Telenet's digitale signalen in haar basis televisieaanbod aan derden;
- voor het uitwerken van een referentieaanbod voor centrale toegang tot het kabelnetwerk met het oog op het aanbieden van breedbanddiensten op het kabelnetwerk door derden.

Er werd aan geïnteresseerde partijen gevraagd om commentaar en observaties te geven betreffende de voorstellen die ingediend werden door de operatoren.

In de loop van 2020 werd er door de VRM in samenwerking met de andere regulatoren gewerkt aan een aangepast ontwerp van beslissing en in 2021 werden door de CRC dan de laatste implementatiebeslissingen van het analysetraject 2018 genomen.

Op 25 maart 2021 werd de beslissing genomen betreffende de goedkeuring van de referentieaanbiedingen van Telenet en VOO NV in het Nederlandse taalgebied - wholesaletoeegang tot het digitale en analoge tv-aanbod, en op 24 juni 2021 een beslissing over de nieuwe eenmalige tarieven voor toegang tot de kabelnetwerken (Telenet, Brutélé en VOO nv).

Nieuw marktanalysetraject

Zoals binnen het Europees kader voorzien zijn de marktanalyses nu aan herziening toe, en daarvoor werden in 2021 de eerste voorbereidingen aangevat.

De eerste etappe in de nieuwe marktanalysecyclus is een enquête bij de operatoren en geïnteresseerde partijen die het BIPT in het voorjaar 2021 gestart is, en waarop we 11 reacties ontvingen. Deze werden bestudeerd binnen een werkgroep bestaande uit leden van de administraties van de verschillende regulatoren die deel uitmaken van de CRC.

Een volgende stap is een consumentenenquête. Deze werd in 2022 uitgevoerd.

Daarna volgde nog een economisch-technische analyse. Die studie ging in het eerste trimester van 2022 van start.

In 2022 lag er een geplande overname van VOO, een belangrijke marktspeeler voor bij de Europese Commissie. Dit zou kunnen zorgen voor wijzigingen van de machtsverhoudingen binnen het Belgische en Vlaamse telecom- en omroepdistributielandschap, en dus de resultaten van de marktanalyse kunnen beïnvloeden. In maart 2023 keurde de Europese Commissie de overname goed van 75% van het kapitaal min één aandeel van VOO nv door Orange Belgium.

Hoewel de voorbereidende werken, zoals consumentenbevragingen e.d. zoveel als mogelijk uitgevoerd worden, leek het aangewezen om de publicatie van analysedocumenten in het najaar 2022 tijdelijk "on hold" te houden tot de beslissing van de Europese Commissie. Momenteel wordt de goedkeuring en de repercussies ervan bestudeerd.

5.3. Samenwerking met andere NRI'S

In het kader van het samenwerkingsakkoord werden in 2022 door het BIPT, de CSA en de Medienrat aan de VRM een aantal ontwerpbeslissingen voorgelegd, namelijk:

- Ontwerpbesluit van de Raad van het BIPT - Technische en operationele voorwaarden nodig om schadelijke storingen in de 1427-1517MHz-band te vermijden
- Ontwerpbesluit van de Raad van het BIPT - Zones van het grondgebied waar de vermindering van het bedrag van de jaarlijkse gebruiksrechten voor de straalverbindingen van toepassing is
- Ontwerpbesluit van de Raad van het BIPT - Regels met betrekking tot de activiteit van de kandidaten voor de multibandveiling
- Ontwerpbesluit van de Raad van het BIPT betreffende de plaats en wijze van uitvoering van werken aan het netwerk van Telenet (Populierenhof - Sint Lambrechts Woluwe)
- Ontwerpbesluit van de Raad van het BIPT betreffende de toekenning van Flash Services Belgium NV van gebruiksrechten voor de exploitatie van een openbaar netwerk voor radiocommunicatie
- Ontwerpbesluit van de Raad van het BIPT betreffende de identificatie van kritieke infrastructuren
- Ontwerpbesluit betreffende de gegevens die aangeleverd dienen te worden voor de geografische onderzoeken met betrekking tot de vaste elektronische-communicatienetwerken die breedbanddiensten kunnen leveren
- Ontwerpbesluit van de Raad van het BIPT - de verlenging van de 2G-en 3G-vergunningen
- Ontwerpbesluiten van de Raad van het BIPT - kandidaturen multibandveiling
- Ontwerpbesluit van de raad van het BIPT- Algemene machtigingen
- Ontwerpbesluit betreffende de toewijzing van exclusieve frequentiebanden voor het gebruik van straalverbindingen in de 70/80 GHz-band
- Ontwerpbesluit van de Raad van het BIPT - betreffende de gedetailleerde veulingsregels aangaande de multibandveiling
- Ontwerpbesluit van de Raad van het BIPT van [dd/mm/2021] met betrekking tot de verificatie en goedkeuring van de door het Fonds van de nooddiensten die ter plaatse hulp bieden vergoedbare kosten voor de periode van 01 januari 2021 tot 31 december 2021.
- Ontwerpbesluiten betreffende de identificatie van kritieke infrastructuur
- Ontwerpbesluit van de Raad van het BIPT - met betrekking tot de technische en operationele voorwaarden nodig om schadelijke storingen - 900-MHz en 1800 MHz-frequentiebanden te vermijden
- Ontwerpbesluit betreffende de analyse van de enige heffingen ("one-time fees") en de maandelijkse huurprijs "ISLA Repair" van de Bitstream GPON referentieaanbieding van Proximus.
- Ontwerp van besluit van de Raad van het BIPT betreffende het niet nemen door Telenet van de gepaste veiligheidsmaatregelen voor zijn site in Roeselare
- 11 ontwerpbeslissingen ivm de toewijzing van gebruiksrechten in de 5G-band.
- Ontwerpbesluit betreffende de herziening van de SLA's en de compensatieberekening binnen de BRUO, Bitstream xDSL en Bitstream Fiber GPON referentieaanbiedingen van Proximus
- Ontwerpbesluit van de Raad van het BIPT betreffende de verlenging van de 2G- en 3G-vergunningen
- Ontwerpbesluit van de Raad van het BIPT inzake het bedrag van de jaarlijkse rechten voor de vaste verbindingen in de HF-band
- Ontwerpbesluit van de Raad van het BIPT betreffende de reorganisatie voor de 1800MHz- en 2100MHz-banden
- 7 ontwerpbesluiten omtrent de toekenning van gebruiksrechten
- Ontwerpbesluit van de Raad van het BIPT betreffende de reorganisatie voor de 900 Mhz band
- Ontwerpbesluit van de Raad van het BIPT- technische en operationele voorwaarden nodig om

- schadelijke storingen in de 800MHz-band te vermijden
- Ontwerpbesluit van de Raad van het BIPT betreffende een mogelijke price squeeze betreffende het glasvezelaanbod van Proximus
 - Ontwerpbesluit - verzoek om overdracht van gebruiksrechten voor de frequentieband 2520-2535/2640-2655 MHz van Citymesh NV aan Citymesh Mobile NV

De VRM heeft na nazicht van deze ontwerpen geen inhoudelijke opmerkingen geformuleerd.

5.4. Netneutraliteit

Nationale regelgevende instanties moeten jaarlijks verslagen publiceren over hun toezicht op de Verordening (EU) 2015/2120 van 25 november 2015 tot vaststelling van maatregelen betreffende open internettoegang en tot wijziging van Richtlijn 2002/22/EG inzake de universele dienst en gebruikersrechten met betrekking tot elektronische communicatienetwerken en -diensten, en Verordening (EU) nr. 531/2012 betreffende roaming op openbare mobiele communicatienetwerken binnen de Unie (= netneutraliteit).

Omdat de netneutraliteit ook aspecten met betrekking tot media bevat, voert het Belgisch Instituut voor Post en Telecommunicatie (BIPT) haar toezichthoudende functie uit in samenwerking met de toezichthouders van de audiovisuele media (CSA, Medienrat en VRM). Het BIPT heeft in juli 2022 het Belgische jaarlijks rapport over netneutraliteit ingediend bij de Europese Commissie en BEREC en op haar website gepubliceerd.

Het rapport is terug te vinden

op
<https://www.bipt.be/operatoren/publicatie/mededeling-over-het-verslag-over-het-toezicht-op-netneutraliteit-in-belgie-periode-1-mei-2021-30-april-2022>

6. Toezicht beheersovereenkomst VRT

6.1. Rapportering werkingsjaar 2021

In 2022 publiceerde de VRM het jaarlijkse toezichtsrapport op de naleving van de beheersovereenkomst met de Vlaamse Gemeenschap door de openbare omroep VRT. Het rapport had betrekking op het werkingsjaar 2021, het eerste jaar van de beheersovereenkomst 2021-2025.

In het rapport beoordeelt de VRM de mate waarin de openbare omroep in 2021 zijn strategische en operationele doelstellingen heeft behaald.

Voor de monitoring van de onpartijdigheid van de nieuwsprogramma's van de VRT in het kader van het toezicht op de VRT-beheersovereenkomst liet de VRM zich bijstaan door de Universiteit Antwerpen.

De VRM heeft vastgesteld dat de VRT in het kader van het opvolgen van de performantiemaatstaven in 2021 goede resultaten heeft neergezet.

Op donderdag 9 juni 2022 organiseerde de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media van het Vlaams Parlement een hoorzitting met de VRT en de VRM over het jaarverslag van de openbare omroep en het toezichtsrapport van de VRM.

6.2. Toezicht werkingsjaar 2022

De VRM is gestart met de voorbereidingen voor het rapport betreffende het werkingsjaar 2022, het tweede jaar van de beheersovereenkomst 2021-2025. Samen met de VRT zijn de methodiek en bijhorende meetinstrumenten voor de opvolging van de doelstellingen afgesproken. Afhankelijk van de doelstellingen zullen door de VRT zowel cijfergegevens als descriptieve passages worden overgemaakt. Deze cijfergegevens zijn afkomstig van de studiedienst van de VRT, van externe instanties en van onderzoeksbureaus. De cijfergegevens van de studiedienst zullen door de VRM steekproefsgewijs worden getoetst aan controlegegevens. Voor de monitoring van de onpartijdigheid van de nieuwsprogramma's van de VRT in het kader van het toezicht op de VRT-beheersovereenkomst voor 2022 zal de VRM zich opnieuw laten bijstaan door de Universiteit Antwerpen.

7. Contacten met andere instanties

7.1. European Platform of Regulatory Authorities (EPRA)

EPRA is een koepelorganisatie waartoe de meeste Europese omroepregulators behoren. Ze beoogt de permanente uitwisseling van ervaringen en het aanreiken van oplossingen voor problemen gerelateerd aan de interpretatie en toepassing van de omroepregelgeving.

Van 12 tot en met 13 mei 2022 organiseerde de VRM de 55ste vergadering van EPRA. Op deze vergadering was Olha Herasymiuk, voorzitter van de Oekraïense toezichthouder NCTRB, eregaste. Ze sprak de deelnemers aan de vergadering toe over de moeilijke situatie in Oekraïne na de inval door Rusland en bedankte de EPRA-leden voor hun steun tijdens de huidige crisis.

Verschillende mediadossiers die alle EPRA-leden aanbelangen werden besproken. Een belangrijk agendapunt was gewijd aan mediavrijheid en desinformatie in tijden van conflict. Teresa Ribeiro, OVSE-vertegenwoordiger voor mediavrijheid, gaf een gedetailleerde toelichting over dit thema.

Een ander belangrijk agendapunt was de voorstelling van de samenwerkingsprojecten waar EPRA bij betrokken is.

Van 13 tot en met 14 oktober 2022 nam een delegatie van de VRM deel aan de 56ste vergadering van EPRA.

Ook op deze vergadering werden verschillende mediadossiers die alle EPRA-leden aanbelangen besproken.

Vervolgens werd ingegaan op de uitdagingen op het gebied van desinformatie en misinformatie in tijden van digitale platformen. Centraal daarbij stond de vraag hoe een pluralistische, duurzame en betrouwbare mediaomgeving kan worden gecreëerd.

Een thematische sessie was gewijd aan de rol van mediaregulators in een digitale omgeving. Deze sessie werd opgesplitst in drie onderdelen:

- regulering van video-sharing platforms
- artificiële intelligentie
- mediageletterdheid

7.2. European Regulator Group for Audiovisual Media Services (ERGA)

De Europese Groep van Regelgevende Instanties voor Audiovisuele Mediadiensten brengt de regulators op het gebied van audiovisuele diensten samen om de Europese Commissie te adviseren over de uitvoering van de Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten van de Europese Unie (AVMD-richtlijn).

De doelstellingen van ERGA zijn:

- met het oog op een consistente toepassing van de AVMD-richtlijn het adviseren en bijstaan van de Europese Commissie bij haar werkzaamheden alsook bij alle andere aangelegenheden in verband met audiovisuele mediadiensten voor zover ze onder de bevoegdheden van de Europese Commissie vallen;
- het faciliteren van de samenwerking tussen de regelgevende instanties in de EU;
- de uitwisseling van ervaringen en goede praktijken.

Op dinsdag 21 juni 2022 nam een delegatie van de VRM deel aan de zeventiende plenaire vergadering van ERGA. Op die vergadering presenteerde ERGA de resultaten van de tot dan toe verrichte werkzaamheden van de verschillende sub- en actiegroepen. Er werd ook gediscussieerd over het voorstel van verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een gemeenschappelijk kader voor mediadiensten op de interne markt ("Verordening Mediavrijheid"), de "Wet inzake Digitale Diensten" en de praktijkcode betreffende desinformatie.

De achttiende plenaire vergadering van ERGA vond plaats op donderdag 1 december 2022. Op deze vergadering werden de eindrapporten van alle sub- en actiegroepen toegelicht en goedgekeurd. Deze eindrapporten gingen over de implementatie van de AVMD-richtlijn, de ERGA-intentieverklaring, mediawijsheid, voltooiing van het regelgevend kader voor media binnen de Europese Unie, en desinformatie. Er werd een nieuw bestuur verkozen. Giacomo Lasorella van de Italiaanse mediaregulator AGCOM werd verkozen tot voorzitter. Ook werd het werkprogramma voor 2023 aangenomen. In het kader van zijn werkprogramma voor 2023 zal ERGA zijn werkzaamheden verderzetten rond de voltooiing van het regelgevend kader voor media binnen de Europese Unie met focus op de AVMD-richtlijn, de Verordening Mediavrijheid, desinformatie, interne procedures en de nog op te richten Europese Raad voor Mediadiensten, en mediawijsheid.

Op 19 december 2022 vond een overleg plaats tussen een delegatie van de VRM-administratie en de Raad voor de Journalistiek.

8. Content Creator Protocol (CCP)

Het [Content Creator Protocol](#) (CCP) werd in december 2021 gepubliceerd en ter beschikking gesteld op de website van de VRM. Dankzij het CCP kunnen Vlaamse content creators, vloggers en influencers op eenvoudige wijze terugvinden hoe zij hun video's conform de mediaregelgeving kunnen plaatsen op sociale mediaplatformen (zoals YouTube, Instagram, Tiktok, Twitch en andere).

Het CCP bestaat uit drie thema's: commerciële communicatie op sociale media (1), commerciële communicatie en content gericht op minderjarigen (2) en verbod op haatspraak en geweld (3).

In januari 2022 organiseerde de VRM een webinar ("Extra toelichting bij het Content Creator Protocol"). Aan dit webinar namen een 80-tal geïnteresseerden uit de sector deel. Tijdens het webinar werd het CCP in detail toegelicht, waarna ook ruim de tijd werd genomen om vragen vanuit het publiek te beantwoorden.

Ook na de publicatie van het CCP en het webinar ondernam de VRM verdere stappen om de bewustmaking en toepassing van het CCP verder te laten groeien. Zo werden content creators persoonlijk gecontacteerd door de Social Media Watchers van VRM en werden tal van vragen beantwoord. De VRM zorgt ervoor dat de Social Media Watchers gemakkelijk en laagdrempelig bereikbaar zijn voor deze nieuwe sector. Ze zijn vlot bereikbaar voor vragen en advies rond de mediaregelgeving en de toepassing van het CCP in de praktijk. Ook sensibiliseerde de VRM meerdere instanties en organisaties, influencer agencies, academici en bedrijven die werkzaamheden hebben in deze sector.

Tenslotte voerde de VRM ook een campagne op sociale media om het CCP, de herkenbaarheid en de toepassing van de labels "advertentie" en "publiciteit" op deze platformen te vergroten.

De VRM monitort dagelijks Vlaamse content creators op sociale mediadiensten op de toepassing van de mediaregelgeving, met focus op duidelijke herkenbaarheid van commerciële communicatie.

Deze monitoring heeft in 2022 onder meer geleid tot de eerste drie beslissingen van de algemene kamer betreffende Vlaamse content creators.

In december 2022 voerde de VRM een onderzoek naar het gebruik van de labels "advertentie", "publiciteit" en "reclame" door de Vlaamse content creators. Hierbij werden 2.697 video's bekeken op de verschillende socialemediakanalen (Youtube, Instagram, Tiktok en Twitch). 15% van deze video's bevatten commerciële communicatie (exclusief zelfpromotie). In 63 tot 98% (afhankelijk van het socialemediakanaal) van deze video's waren de labels "advertentie", "publiciteit" of "reclame" in eerste oogopslag duidelijk leesbaar en werd ook het merk vermeld.

De resultaten van dit onderzoek bevestigen wat reeds duidelijk was geworden doorheen de dagdagelijkse monitoring door de VRM; de duidelijke herkenbaarheid van commerciële communicatie, gebracht door Vlaamse content creators in het kader van audiovisuele mediadiensten, op de sociale mediaplatformen Youtube, Instagram, Tiktok en Twitch is gestegen in 2022.

De Vlaming kan dus, sinds de publicatie van het CCP, beter herkennen wanneer de video's die hij of zij bekijkt op sociale mediaplatformen commerciële communicatie bevat.

9. Lokale DAB+-proefprojecten

In september 2021 publiceerde de VRM een oproep naar kandidaten voor een tijdelijke zendvergunning voor een lokaal DAB+ proefproject. Geïnteresseerde partijen konden tot 1 december 2021 hun kandidatuur indienen.

Op 24 januari 2022 heeft de algemene kamer van de VRM de betreffende tijdelijke zendvergunningen toegekend, kort nadien werden deze tijdelijke zendvergunningen ook aan alle projecten bezorgd. De tijdelijke zendvergunningen werden toegekend voor een periode van 1 jaar.

Op 1 februari 2022 ging zo in elke Vlaamse provincie een lokaal DAB+-proefproject van start. Elk van deze 5 proefprojecten bestaat uit een samenwerking tussen erkende lokale radio-omroepen en zendt uit vanop 3 hoofdzendlocaties binnen de provinciegrenzen.

In totaal nemen 59 lokale radio-omroepen, ongeveer de helft van de lokale radiosector, deel aan deze proefprojecten en dit aantal zal wellicht nog stijgen.

Het eerste jaar van de lokale DAB+-uitzendingen leverde nuttige inzichten op over de manier waarop DAB+-uitzendingen worden gerealiseerd in een semi-provinciaal zendgebied, welke dekking daarvoor tot stand komt en hoe er binnen de pilootprojecten wordt samengewerkt.

Uit de evaluatie van dit eerste jaar blijkt dat er amper technische problemen worden gesignaleerd, evenmin blijken er storingen van of op andere netwerken.

Het zendbereik voor de mobiele ontvangst en de kwaliteit van het omroepsignaal worden als positief ervaren.

Alle proefprojecten geven ook aan dat de DAB+-uitzendingen in de huidige vorm betaalbaar blijken.

Daartegenover staat dat een ononderbroken dekking binnen het semi-provinciale zendgebied noodzakelijk blijkt, naast de opvulling van enkele 'gaten' in de dekking waar het DAB+-signaal niet of te zwak doorkomt.

Elk project pleit er voor om steunzenders toe te laten om een stabiele en ongestoorde ontvangst van het signaal in het hele huidige zendgebied te bewerkstelligen.

Het opvullen van gaten in de huidige dekking, waardoor luisteraars via DAB+ in de wagen het omroepsignaal zonder onderbrekingen kunnen blijven ontvangen, kan de transitie van FM naar DAB+ verder versterken.

De algemene kamer van de VRM heeft op 9 januari 2023 beslist de lokale DAB+-proefprojecten te verlengen met een periode van 3 jaar. Tevens worden, onder bepaalde voorwaarden, ook een beperkt aantal steunzenders toegelaten.

Aangezien het perspectief op een definitief digitaal frequentieplan afhankelijk is van het verloop van de onderhandelingen over de verdeling van de digitale radiofrequenties op Europees vlak, lijkt een termijn van 3 jaar om de proefprojecten rechtszekerheid te bieden over de continuïteit van de lokale DAB+-uitzendingen aangewezen, ook voor eventuele bijkomende investeringen in de projecten.

Tegelijkertijd wordt ook de activering van een beperkt aantal steunzenders en repeaters (bijv. voor de ontvangst in tunnels...) binnen de reeds bestreken lokale DAB+-zendgebieden mogelijk gemaakt.

De vraag naar steunzenders blijkt duidelijk uit de evaluatieverslagen van de deelnemende proefprojecten. Het toestaan ervan kan op termijn een grote meerwaarde betekenen voor de continuïteit van de lokale DAB+-zendgebieden en bijdragen tot een storingsvrije mobiele ontvangst.

De VRM is ervan overtuigd dat de keuze voor de verlenging van de tijdelijke zendvergunningen, voor langere termijn en met bijkomende technische mogelijkheden, tegemoetkomt aan de belangen van alle betrokken actoren en zal bijdragen tot de transitie van de FM- naar de DAB+-technologie, waarbij voor de lokale radio-omroepen ook een rol is weggelegd.

Na de beslissing van de algemene kamer (9 januari 2023) en de bekendmaking ervan, nam de VRM contact op met alle lokale DAB+-proefprojecten voor de verdere administratieve afhandeling. Op deze manier werd ervoor gezorgd dat alle proefprojecten voor 1 februari 2023, de start van de verlengde termijn voor de lokale DAB+-uitzendingen, over de nodige zendvergunningen beschikten.

10. Nieuwe uitdagingen, bedenkingen en aanbevelingen

10.1. Digitale Diensten Coördinatoren

Recent werd in de Europese Unie de “Digital Services Act” (DSA) aangenomen. Deze ruime en horizontale regelgeving voor de digitale sector viseert met name online platforms (zoals online marktplaatsen, appstores, deeleconomieplatforms en sociale media- en videoplatforms) en voorziet ook in een specifiek handhavingregime met samenwerking op nationaal en Europees vlak.

In de DSA zijn vele zorgvuldigheidsverplichtingen opgenomen, onder meer over ‘inhoudsmoderatiebeslissingen’ van online platforms en verhaalmogelijkheden daartegen. Wanneer een gebruiker een klacht heeft over een onheuse behandeling door een online platform (bv. bij blokkering van profielen of verwijdering van inhoud) zal hij zich overeenkomstig de DSA in eerste instantie tot het online platform zelf moeten kunnen richten (zgn. intern klachtenafhandelingsstelsel) en daarna beroep moeten kunnen doen op buitengerechtelijke geschillenbeslechting. Of online platforms deze verhaalmogelijkheden aanbieden en duidelijke bepalingen hebben opgenomen in hun algemene voorwaarden over ‘inhoudsmoderatie’ wordt echter gecontroleerd door de “digitale diensten coördinatoren” (DDC) van de lidstaten en/of de Europese Commissie.

Voor het toezicht op de online platforms en de uitvoering van de DSA, moeten de lidstaten dus een DDC aanduiden, die moet samenwerken met mogelijke andere bevoegde autoriteiten. Met name specifieke sectoren, zoals die van de videoplatformdiensten, kunnen worden toegewezen aan mediaregulatoren gelet hun reeds bestaande bevoegdheden. De DDC zal in elk geval verantwoordelijk zijn voor de coördinatie op nationaal niveau in verband met deze kwesties.

Ook binnen België zullen dus afspraken gemaakt moeten worden over hoe de Belgische DDC opgevat zal worden en wie de (andere) bevoegde autoriteiten zullen zijn in dit verband. De VRM lijkt alvast betrokken te zullen moeten zijn bij de uitvoering en de handhaving van de DSA (met name wat de videoplatforms betreft).

De lidstaten moeten uiterlijk op 17 februari 2024 DDC's hebben aangeduid.

10.2. Stimuleringsverplichting

In 2014 werd middels het decreet van 17 januari 2014 tot wijziging van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie (hierna: het Mediadecreet) een artikel 184/1 geïmplementeerd in het Mediadecreet, waarmee het zogenaamde ‘stimuleringsdecreet’ [\[41\]](#) geïntroduceerd werd in de Vlaamse regelgeving. Sindsdien horen de dienstenverdelers een bijdrage te leveren aan de productie van Vlaamse audiovisuele werken, hetzij via een bijdrage aan het VAF, hetzij via een rechtstreekse investering middels een coproductie.

In 2018 werd door het decreet van 29 juni 2018 houdende wijziging van diverse bepalingen van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie artikel 157 van het Mediadecreet gewijzigd, waardoor een investeringsverplichting voor niet-lineaire televisieomroeporganisaties mogelijk gemaakt werd. Via dit decreet werd artikel 13 van de nieuwe Audiovisuele Mediadienstenrichtlijn [\[42\]](#) op een proactieve manier omgezet door de Vlaamse decreetgever en dienen niet-lineaire televisieomroeporganisaties, die voldoen aan de nadere voorwaarden die opgelegd worden door de Vlaamse Regering in het uitvoeringsbesluit (m.b.t. de criteria, de

procedure, de vrijstellingen,...), vanaf 2019 een bijdrage te leveren aan de stimulering van Vlaamse audiovisuele producties.

De algemene kamer van de VRM werd belast met de opdracht om de stimuleringsbijdrage van niet-lineaire televisieomroeporganisaties vanaf 2019 te implementeren. Dit stelt de VRM de komende jaren voor een aantal uitdagingen. Zo bleek het geen sinecure om een exhaustieve lijst samen te stellen van niet-lineaire televisieomroeporganisaties die mogelijkwijze onder het toepassingsgebied van artikel 157 van het Mediadecreet zouden kunnen vallen.

Daarnaast herhaalt de VRM zijn opmerkingen, zoals ook geformuleerd in het rapport Mediaconcentratie 2019, 2020 en 2021, dat het, om een level playing-field te creëren tussen enerzijds de dienstenverdelers (art. 184/1 Mediadecreet) en de niet-lineaire televisieomroeporganisaties (art. 157) aangewezen is om ook de huidige procedures en voorwaarden t.a.v. de dienstenverdelers te evalueren, aangezien deze ingevoerd werden op basis van het toenmalige media-ecosysteem. Ondertussen heeft het media-ecosysteem heel wat transities ondergaan. Het beleid is ondertussen bezig met een evaluatie van deze regelgeving.

[41]

https://www.vlaamseregulatormedia.be/sites/default/files/decreet_invoering_stimuleringsregeling_audiovisuele_sector.pdf

[42] De AVMD-richtlijn werd aangenomen door de Raad van Ministers van de Europese Unie op 6 november 2018.

10.3. Samenwerking tussen regulatoren

De VRM, de FOD Economie en de Belgische Mededingingsautoriteit zijn verschillende instanties die (beleids)informatie verzamelen over media. Wanneer er omwille van convergentie moet samengewerkt worden tussen de verschillende beleidsniveaus en instanties verloopt dit soms stroef, omdat de instanties gebonden zijn aan strikte regels m.b.t. het uitwisselen van informatie, met name als die een vertrouwelijk karakter heeft.

Ook met de Gegevensbeschermingsautoriteit (GBA) zijn er bepaalde bevoegdheidsraakvlakken, wat betreft het beschermen van de gegevens van Vlaamse mediaconsumenten.

In de buurlanden zien we steeds meer voorbeelden van regulatoren die samenwerkingsverbanden opstarten.

Zo werd in juli 2020 in het **Verenigd Koninkrijk** het Digital Regulation Cooperation Forum (DRCF) gelanceerd. Dit forum, dat de mededingingsautoriteit (CMA), de geconvergeerde media- en telecommtoezichthouder (Ofcom) en de gegevensbeschermingsautoriteit (ICO) bijeenbrengt, heeft tot doel de samenwerking en coördinatie tussen deze drie autoriteiten te ondersteunen en coherente, geïnformeerde en responsieve regulering van de Britse digitale economie tot stand te brengen en tegelijkertijd de wereldwijde impact en positie van het Verenigd Koninkrijk te versterken. De drie autoriteiten bundelen hun krachten om hun vaardigheden en expertise met betrekking tot het online landschap te verbeteren om beleidsvorming beter te informeren, te anticiperen op veranderingen en innovatie te bevorderen en tegelijkertijd de internationale samenwerking te versterken.

In 2021 gingen in **Nederland** ook de Autoriteit Consument & Markt, de Autoriteit Persoonsgegevens, de Autoriteit Financiële Markten en het Commissariaat voor de Media intensiever samenwerken om zo het toezicht op digitale activiteiten te versterken. Ze starten daarvoor het

Samenwerkingsplatform Digitale Toezichthouders (SDT). Binnen SDT wisselen de regulatoren kennis en ervaring uit op gebieden als kunstmatige intelligentie, algoritmen, gegevensverwerking, online design, personalisatie, manipulatie en misleidende praktijken. Ze investeren gezamenlijk in kennis, expertise en skills en gaan na waar zij elkaars werk in handhavingprocedures kunnen versterken, bijvoorbeeld door gezamenlijk digitale marktproblemen aan te pakken.

Per 1 januari 2022 heeft in **Frankrijk** de mediaregulator (CSA) de online copyrightautoriteit (Hadopi) opgeslorpt. Dat leidde tot een regulator met een bredere autoriteit: l'autorité de régulation de la communication audiovisuelle et numérique (Arcom). Naast het voortzetten van de eerdere missies van de CSA, bv. het behoud van mediapluralisme, is het ontworpen om passende antwoorden te bieden op de uitdagingen die gesteld worden bij de regulering en het systemisch toezicht op de onlinesfeer en onlineplatforms.

Dergelijke samenwerking is essentieel omdat nieuwe Europese regels kunnen leiden tot verplichtingen voor bedrijven, wat gevolgen zal hebben voor meerdere toezichthouders. Het lijkt dan ook aangewezen om samenwerking tussen verschillende regulatoren te faciliteren. In dit kader is het aangewezen om decretaal te verduidelijken dat de VRM informatie kan uitwisselen met andere bevoegde instanties, zoals onder meer bepaald in de nieuwe Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten.

11. Overzicht monitoring 2022

Het overzicht van de monitoringsopdrachten televisie kan je raadplegen op

<https://www.vlaamseregulatormedia.be/nl/radio-tv-en-netwerken/tv/monitoring-van-televisieuitzendingen>.

Het overzicht van de monitoringsopdrachten radio kan je raadplegen

op <https://www.vlaamseregulatormedia.be/nl/radio-tv-en-netwerken/radio/monitoring-van-radio-uitzendingen>.